

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

היבטים בביטוח סיעוד 2015

שרון אסיסקוביץ

סקרים תקופתיים 285
טבת התשע"ז, ינואר 2017

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

היבטים בביטוח סיעוד 2015

שרון אסיסקוביץ

סקרים תקופתיים 285

טבת התשע"ז, ינואר 2017

www.btl.gov.il

פתח דבר

מינהל המחקר והתכנון מציג פרסום על היבטים שונים בביטוח סיעוד ב-2015.

פרסום זה כולל נתונים על תוכנית ביטוח סיעוד המופעלת בידי המוסד לביטוח לאומי, על מאפייני הזכאים לגמלת סיעוד, על שינויים שנעשו בביטוח סיעוד בשנים האחרונות ועל המטפלות והמטפלים הישראליים.

הדוח הוכן בידי ד"ר שרון אסיסקוביץ בהנחיית מרים שמלצר מהאגף למחקרי גמלאות ארוכות טווח.

תודה למיה עורב-הטל על העריכה הלשונית, לנירה עמיר על ההדפסה והעיצוב, ולחיה רבין ואסנת כהן על העזרה בהפקה.

פרופ' דניאל גוטליב

סמנכ"ל מחקר ותכנון

תמצית

בדצמבר 2015 כ-161.2 אלף נשים וגברים מעל גיל פרישה קיבלו גמלת סיעוד – כ-16.1% מאוכלוסיית הקשישים. ההוצאה השנתית לגמלאות סיעוד הגיעה ב-2015 לכ-5.3 מיליארד ש"ח.

כ-69% מהזכאים ב-2015 היו נשים. התפלגות הגילים של הזכאים לעומת הגילים של כלל הקשישים מלמדת כי הם נוטים להיות מבוגרים יותר.

הפרסום מציג את מאפייני כלל הזכאים לגמלת סיעוד ב-2015, הזכאים החדשים והזכאים שנגרעו בשנה זו לפי מאפיינים שונים, כמו רמות הגמלה, מין, גיל, מצב כלכלי, ותק בארץ ובעלות על היתר להעסקת מטפלת/זר/ה.

מ-2008 הערכת התלות של תובעי הגמלה החלה להיעשות באופנים נוספים: בידי רופאים מומחים בגריאטריה, על-פי מסמכים ובוועדות ערר. בסוף 2015 לכ-6% מהזכאים נקבעה רמת התלות שלא בידי מעריכה מטעם הביטוח הלאומי בביתם.

בדצמבר 2015 יותר מ-79,200 מטפלות/ים ישראלים העניקו טיפול אישי בבית לזכאים לגמלת סיעוד. הרוב המכריע הן נשים, ויותר ממחציתן בנות 50 או יותר. 116 חברות סיעוד סיפקו שירות טיפול אישי בבית: 69 בהן חברות פרטיות ו-47 מלכ"רים. החברות הפרטיות העניקו כ-74% מהשעות בחודש זה.

תוכן

1.....	מבוא
2.....	ביטוח סיעוד – רקע כללי ועקרונות החוק
2.....	השירותים בגמלת סיעוד
2.....	רמות הגמלה
3.....	תנאי הזכאות
4.....	גמלת סיעוד בעשור האחרון
4.....	מספר הזכאים
4.....	ההוצאה
7.....	מקורות המימון
8.....	הזכאים לגמלת סיעוד והקשישים בישראל – 2015
11.....	כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו – 2015
12.....	נשים לעומת גברים
12.....	גיל
13.....	רמות הגמלה
14.....	ותק בישראל
15.....	היתר להעסקת מטפלת זרה
16.....	מצב כלכלי
18.....	זכאים שנגרעו ב-2015 – מאפיינים
22.....	שינויים במבחני התלות
24.....	מטפלות ישראליות
27.....	חברות הסיעוד
33.....	נספח לוחות

לוחות

- לוח 1: ההחלטה על הזכאות לגמלת סיעוד לפי הגורם המחליט וההחלטה, 2015
- לוח 2: מטפלות ישראליות – מאפיינים שונים, 2012-2015
- לוח 3: מטפלות/ים ישראלים לפי מין, 2012-2015
- לוח 4: חברות סיעוד – נתונים כלליים, 2015
- לוח 5: חברות הסיעוד לפי סניף הביטוח הלאומי, 2015
- לוח 6: מקבלי טיפול בבית לפי סניף הביטוח הלאומי וסוג החברה, 2015
- לוח 7: שעות טיפול בבית לפי סניף הביטוח הלאומי וסוג החברה, 2015
- לוח 8: זכאים לפי מין ורמת הגמלה, 2015
- לוח 9: זכאים לפי רמת הגמלה ומין, 2015
- לוח 10: זכאים לפי מין וגיל, 2015
- לוח 11: זכאים לפי ותק בישראל ורמת הגמלה, 2015
- לוח 12: זכאים לפי בעלות על היתר להעסקת מטפל זר ורמת הגמלה, 2015
- לוח 13: זכאים לפי מין וקבלת השלמת הכנסה, 2015
- לוח 14: זכאים שנגרעו לפי מין וסיבת היציאה, 2015
- לוח 15: נשים שנגרעו לפי סיבת היציאה וגיל, 2015
- לוח 16: גברים שנגרעו לפי סיבת היציאה וגיל, 2015
- לוח 17: נשים שנגרעו לפי סיבת היציאה – גיל ממוצע וחציוני, 2015
- לוח 18: גברים שנגרעו לפי סיבת היציאה – גיל ממוצע וחציוני, 2015

תרשימים

- תרשים 1: זכאים לגמלת סיעוד (מספרים ואחוזים), 2006-2015
- תרשים 2: ההוצאה על גמלאות סיעוד (מיליוני ש"ח במחירי 2015 ואחוזים), 2006-2015
- תרשים 3: הגידול השנתי במספר הזכאים ובהוצאה על גמלאות סיעוד, 2006-2015
- תרשים 4: ההוצאה על גמלאות סיעוד בכלל ההוצאה בענף סיעוד, 2006-2015
- תרשים 5: מקורות המימון של ענף סיעוד (מיליוני ש"ח במחירי 2014 ואחוזים), 2006-2015
- תרשים 6: נשים קשישות ונשים הזכאיות לגמלת סיעוד לפי גיל, סוף 2015
- תרשים 7: גברים קשישים וגברים הזכאים לגמלת סיעוד לפי גיל, סוף 2015
- תרשים 8: הזכאים לגמלת סיעוד לפי מין וגיל, סוף 2015
- תרשים 9: כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי מין, 2015
- תרשים 10: כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי גיל, 2015
- תרשים 11: כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי רמת הגמלה, 2015
- תרשים 12: כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי ותק בארץ, 2015
- תרשים 13: כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי בעלות על היתר להעסקת מטפל זר, 2015

- תרשים 14: כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי זכאות להשלמת הכנסה בקצבאות זיקנה או שאירים, 2015
- תרשים 15: תקופת קבלת גמלת סיעוד לפי קבוצה (חודשים) – ממוצעים וחציונים, 2015
- תרשים 16: זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה מהמערכת, 2015
- תרשים 17: זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה ורמת הגמלה, 2015
- תרשים 18: זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה וגיל, 2015
- תרשים 19: זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה – גיל ממוצע וחציוני, 2015
- תרשים 20: זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה ומין, 2015
- תרשים 21: זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה ובעלות על היתר להעסקת מטפל זר בחודש הזכאות האחרון, 2015
- תרשים 22: זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה – שהות ממוצעת וחציונית (חודשים), 2015
- תרשים 23: הזכאים לפי סוג בדיקת התלות, נקודות זמן נבחרות, 2008-2015
- תרשים 24: מטפלות ישראליות לפי גיל, 2012-2015
- תרשים 25: מטפלות ישראליות לפי ותק בארץ, 2012-2015
- תרשים 26: מטפלות ישראליות לפי מספר המטופלים בחודש, 2012-2015
- תרשים 27: מטפלות ישראליות לפי מספר שעות העבודה בחודש, 2012-2015
- תרשים 28: מקבלי טיפול בבית לפי רמת הגמלה וסוג החברה, 2015

מבוא

ביטוח סיעוד הוא אחד הענפים של חוק הביטוח הלאומי. מאפריל 1988 קשישים תושבי ישראל זכאים לשירותי סיעוד אם הם תלויים בזולת לביצוע פעולות יומיום בסיסיות או זקוקים להשגחה בגין מצבם הקוגניטיבי, הנפשי או הפיזי.

המוסד לביטוח לאומי מפרסם מדי שנה בדוח השנתי מידע ונתונים על הזכאים, על היקף השירותים, על היקף ההוצאה הכספית ועל השינויים בחוק. סקירה זו מציגה היבטים שונים של תוכנית ביטוח סיעוד ושל הזכאים לגמלת סיעוד שאינם מוצגים בפרסומים השוטפים של המוסד¹.

בסקירה זו מוצגים הנושאים האלה: העקרונות המרכזיים של תוכנית ביטוח סיעוד (פרק 2); מספר הזכאים לגמלת סיעוד והיקף ההוצאה עליה בעשור האחרון (פרק 3); הזכאים לגמלת סיעוד לעומת כלל הקשישים בישראל בסוף 2015 (פרק 4); מקבלי הגמלה, המקבלים החדשים והמקבלים שנגרעו ב-2015 (פרק 5); הסיבות ליציאה ממערכת סיעוד ב-2015 (פרק 6); השינויים שחלו במבחני התלות בשנים האחרונות (פרק 7); המטפלות הישראליות (המהוות את עיקר כוח העבודה במסגרת השירותים של גמלת סיעוד) (פרק 8); וחברות הסיעוד (פרק 9).

נספח הלוחות המציג נתונים משלימים לאלו המוצגים בגוף הדוח, למשל התפלגויות לפי רמת גמלה ומין.

¹ ראו סקרים תקופתיים 171, 193, 268 ו-273 באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי.

www.btl.gov.il/Publications/survey/Pages/default.aspx

Asiskovitch S. (2013). The long-term care insurance program in Israel: Solidarity with the elderly in a changing society. *Israel Journal of Policy Research*, 2:3.

ביטוח סיעוד – רקע כללי ועקרונות החוק

תוכנית ביטוח סיעוד, פרק י' בחוק הביטוח הלאומי, נועדה לסייע לקשישים המתגוררים בקהילה והמוגבלים בביצוע פעולות יומיום בסיסיות (ADL) – (הלבשה, רחצה, אכילה, ניידות בבית וטיפול בהפרשות) או הנזקקים להשגחה בשל הידרדרות קוגניטיבית, נפשית או פיזית. גמלאות סיעוד נועדו לסייע לקשיש ולמשפחתו ולהקל עליהם מבחינה פיזית, נפשית וכלכלית. הן לא נועדו להחליף את תפקיד המשפחה וגם לא לכסות את עלות כל הצרכים הסיעודיים של הקשיש הנזקק.

השירותים בגמלת סיעוד

במסגרת ביטוח סיעוד רוב הזכאים מקבלים גמלאות בעין (שירותים), הכוללים בראש ובראשונה טיפול אישי בבית, וגם טיפול במרכז יום, אספקת מוצרי ספיגה, לחצני מצוקה ושירותי כביסה. שירותים אלה ממומנים בידי הביטוח הלאומי וניתנים לזכאים באמצעות חברות סיעוד וחברות המספקות מוצרים (המתקשרות עם המוסד במכרז), ובאמצעות מרכזי יום.

במהלך השנים כמעט כל הזכאים לגמלה קיבלו טיפול אישי בבית, וכ-2/3 בהם קיבלו רק שירות זה. שיעורי המקבלים שירותים אחרים נמוכים במידה ניכרת². ב-2015 מקצת הזכאים קיבלו גמלת סיעוד בכסף מתוך בחירה, או כשלא היה אפשר לספק את השירותים (במקרים נדירים).

רמות הגמלה

בינואר 2007 נקבעו שלוש רמות של גמלת סיעוד, שהותאמו לשלוש רמות תלות, ושיעורן נקבע לפי קצבת נכות מלאה ליחיד: גמלה בשיעור 91% מהקצבה – למימון 9.75 שעות טיפול בבית בשבוע, 150% למימון 16 שעות בשבוע, ו-168% למימון 18 שעות בשבוע. מי שמעסיקים מטפלות ישראליות ברמות הגמלה 150% או 168% זכאים לתוספת של 3 ו-4 שעות בשבוע, בהתאמה. מקצת הזכאים זכאים למחצית הגמלה בהתאם לרמת התלות – על-פי מבחן הכנסות.

שני שינויים חלו במהלך 2016 (הגם שאין להם ביטוי בדוח זה, מן הראוי להזכירם). השינוי האחד: מיוני 2016 בני 90 או יותר יכולים לקבל את רמת הגמלה הנמוכה (9.75 שעות) או הגבוהה (22/18 שעות), ומי שמלאו להם 90 והם מקבלים את הגמלה ברמה הבינונית (19/16 שעות) עוברים אוטומטית לרמה הגבוהה; והשינוי האחר: מיולי 2016 רמות הגמלה אינן מוגדרות עוד כאחוזים מקצבת נכות מלאה ליחיד, אלא כ**יחידות שירות** בשבוע: 9.75,

² ראו **דוחות שנתיים** (סקירות שנתיים) של המוסד לביטוח לאומי, שנים שונות. www.btl.gov.il/Publications/Skira_shnatit/Pages/default.aspx

16 ו-18 יחידות, כאשר יחידת שירות שווה לשעת טיפול (השינוי בחוק נועד להבטיח את שיעורים הקיימים של רמות הגמלה).

תנאי הזכאות

לגמלת סיעוד זכאים תושבי ישראל שהגיעו לגיל פרישה (62 או יותר לנשים, 67 או יותר לגברים) והמתגוררים בקהילה (כולל בדיור מוגן) ולא במוסד סיעודי או בבית אבות, ובתנאי שמתקיימים בהם התנאים האלה: הם עמדו במבחן הכנסות³ (כולל קצבאות הביטוח הלאומי), הם אינם מקבלים גמלה לשירותים מיוחדים או גמלה לטיפול אישי או השגחה מאוצר המדינה, ועברו מבחן תלות.

רמת הגמלה נקבעת לפי מידת התלות בזולת בפעולות יומיום בסיסיות או לפי מידת הצורך בהשגחה – הציון הגבוה בהם. למתגוררים בגפם ניתנת תוספת ציון. טווח הציונים בהערכת התלות הוא 0-11. הציון המינימלי לזכאות הוא 2.5 נקודות (או 2 נקודות ועוד תוספת של 0.5 נקודה ליחיד ("בודד"). ציון 2.5-5.5 נקודות מזכה בגמלה בשיעור 91%, 5-8 נקודות – גמלה בשיעור 150%, ו-9-11 נקודות – גמלה בשיעור 168%.

גמלאות סיעוד הן קבועות או זמניות עד חצי שנה או עד חודשיים, למשל בתביעה ראשונה לאחר שחרור מבית חולים. הגמלאות הזמניות מוארכות לעתים או נהפכות לקבועות. בשני הסוגים המוסד רשאי ליזום הערכה מחודשת של מצב הזכאים. מי שנדחו בעבר זכאים לתבוע שוב. זכאים קיימים יכולים לתבוע גמלה ברמה גבוהה יותר בטענה שמצבם החמיר **(החמרה)**.

בדיקות תלות נעשות במרבית המקרים בידי מעריכות⁴ מטעם המוסד – אחיות (הרוב), פיזיותרפיסטיות או מרפאות בעיסוק. המעריכות אינן עובדות המוסד, אלא קשורות עימו בהסכם ומקבלות ממנו את התשלום לבדיקות. מאוגוסט 2008 תובעים בני 90 או יותר רשאים לבחור ברופא מומחה בגריאטריה לביצוע הבדיקה במקום במעריכה. במסגרת תוכנית ניסיונית הורחבה אפשרות זו לבני 80-89 באזורים מסוימים (ראו פרק 7 להלן).

מאוגוסט 2009 תובעי גמלת סיעוד יכולים לערער לפני ועדת ערר על ההחלטה שנקבעה להם (גם על גמלה זמנית).

מאפריל 2011 זכאותם של חלק מהתובעים שמצבם קשה או שהם זקוקים להשגחה מתמדת מוערכת על-פי מסמכים רפואיים בלבד ולא בבדיקה בבית **(מסלול מהיר לזכאות ברמה הגבוהה – 168%)**, וממאי 2012 גם של חלק מהתובעים שעברו אירוע רפואי פתאומי ונעשו תלויים לפרק זמן קצר **(מסלול מהיר לגמלה קצרת מועד לזכאות ברמה 91%)**.

³ מאוגוסט 2011 רנטות מחו"ל לניצולי שואה אינן מובאות בחשבון במבחן ההכנסות, ומיולי 2014 גם לא רנטות המשולמות על ידי הרשות לזכויות ניצולי שואה במשרד האוצר.

⁴ הרוב המכריע של המעריכות נשים, ולכן נקטנו בפרסום לשון נקבה.

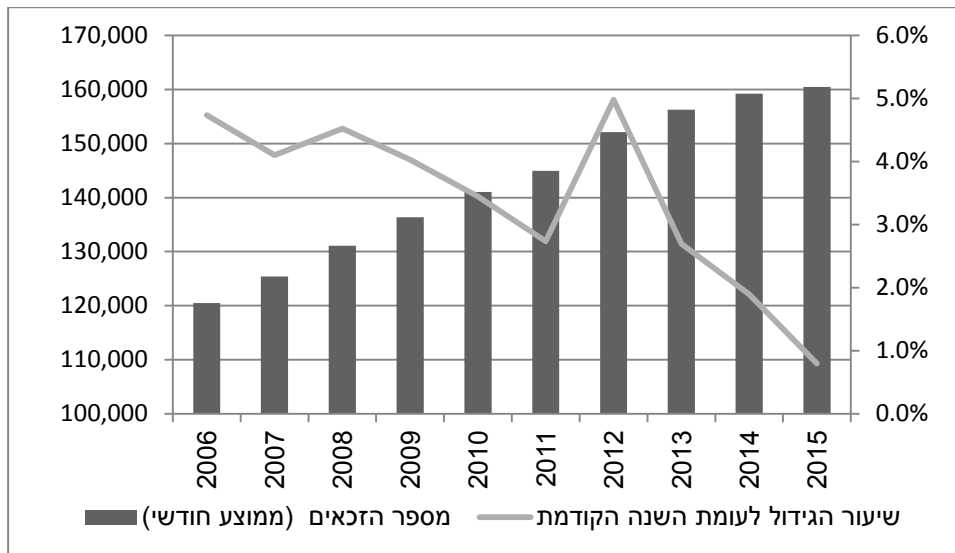
גמלת סיעוד בעשור האחרון

מספר הזכאים

בעשור החולף, 2006-2015, גדל מספר הזכאים לגמלת סיעוד ב-40 אלף בממוצע לחודש והגיע ל-160.5 אלף ב-2015 לעומת 120.5 אלף ב-2006 (תרשים 1). בשנים 2006-2012 גדל מספר הזכאים הממוצע בחודש ב-4.1% מדי שנה בשנה, שהם כ-5,300 זכאים בממוצע, וב-2013-2015 שיעור הגידול הואט: 2.7% ב-2013, 1.9% ב-2014 ו-0.8% ב-2015 (כ-4,100, 3,000 ו-1,300 זכאים בהתאמה).

תרשים 1

זכאים לגמלת סיעוד (מספרים ואחוזים), 2006-2015

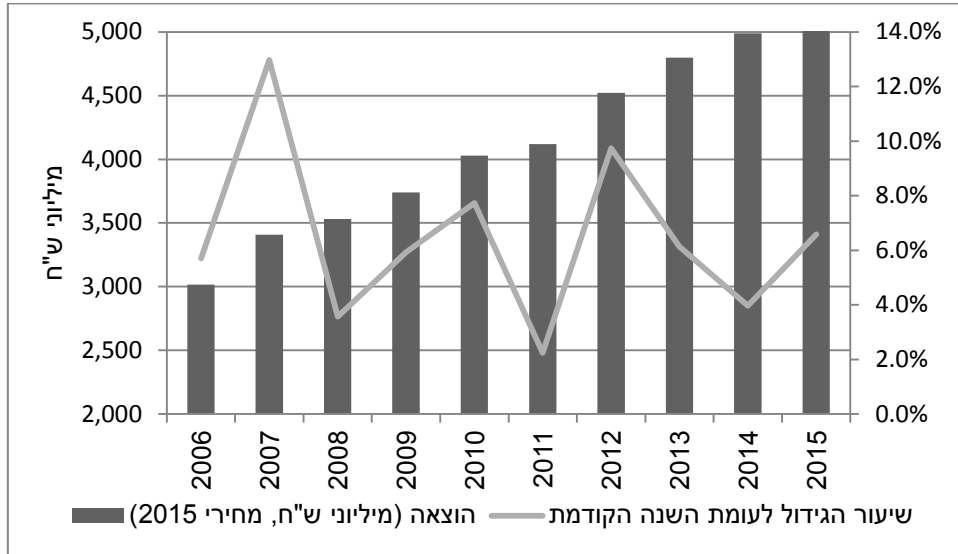

ההוצאה

בהתאם לגידול במספר הזכאים גדלה גם ההוצאה לגמלאות – מ-3,017.3 מיליון ש"ח ב-2006 (במחירי 2015) ל-5,317.1 מיליון ש"ח ב-2015 – גידול של 76.2% (תרשים 2). ההוצאה השנתית בביטוח סיעוד גדלה בשנים 2006-2015 בכ-246 מיליון ש"ח בממוצע (6.5%) מדי שנה בשנה.

תרשים 2

ההוצאה על גמלאות סיעוד (מיליוני ש"ח במחירי 2015 ואחוזים), 2015-2006

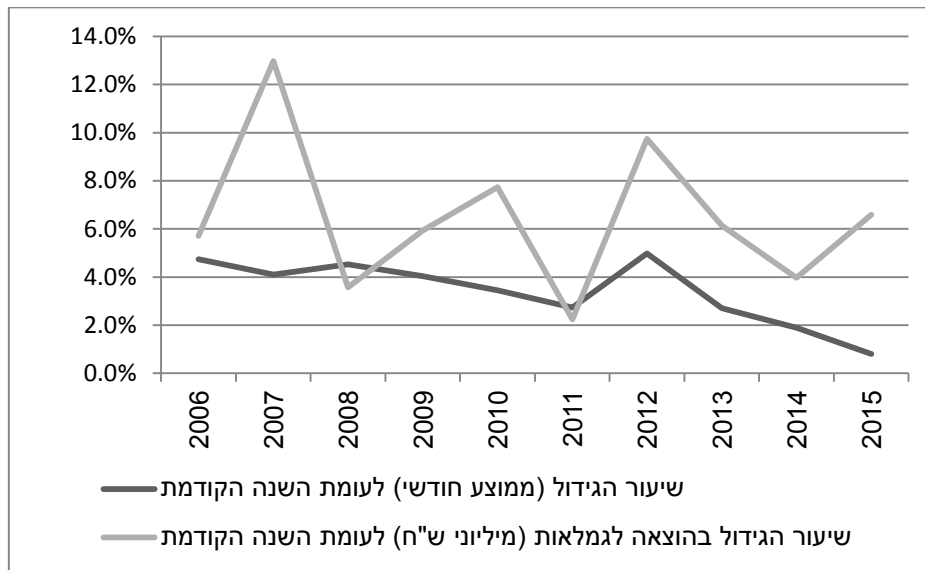

בין השינוי בממוצע הזכאים בחודש לשינוי המוחלט בהוצאה לגמלאות יש מתאם פירסון של 0.6 (המתאם בין שיעורי השינוי השנתיים הוא 0.568), שמשמעותו היא שהגידול במספר הזכאים הוא הגורם המרכזי לגידול בהוצאות לגמלאות סיעוד. הגידול מושפע מרמות הגמלה הנגזרות מרמות התלות, ואלה מושפעות מגילי הזכאים, העולים בהתמדה. הגידול בהוצאה מושפע גם מהשינויים בערכי הגמלה, המתעדכנים בהתאם לעליית מדד המחירים לצרכן, ומגידול בערך שעת טיפול המשולמת לחברות הסיעוד.

ב-2007 הגידול בהוצאה נבע מביטול הקיצוץ בגמלאות מיולי 2002 ועד דצמבר 2006 בשיעור 4% ומהוספת רמת הגמלה הגבוהה בשיעור 1.68%. מ-2009 נבע הגידול בהוצאה מתוספות בגין העסקת מטפלות ישראליות לזכאים לאחת משתי רמות הגמלה הגבוהות (ב-2009 התוספת הועברה על-ידי משרד האוצר לביטוח הלאומי, מ-2010 התוספות משולמות על חשבון הביטוח הלאומי). ב-2012 וב-2015 נבע הגידול מהגדלת ערך שעת טיפול המשולמת לחברות הסיעוד בעקבות העלאות שכר המינימום באוקטובר 2012 ובאפריל 2015 (תרשים 3).

תרשים 3

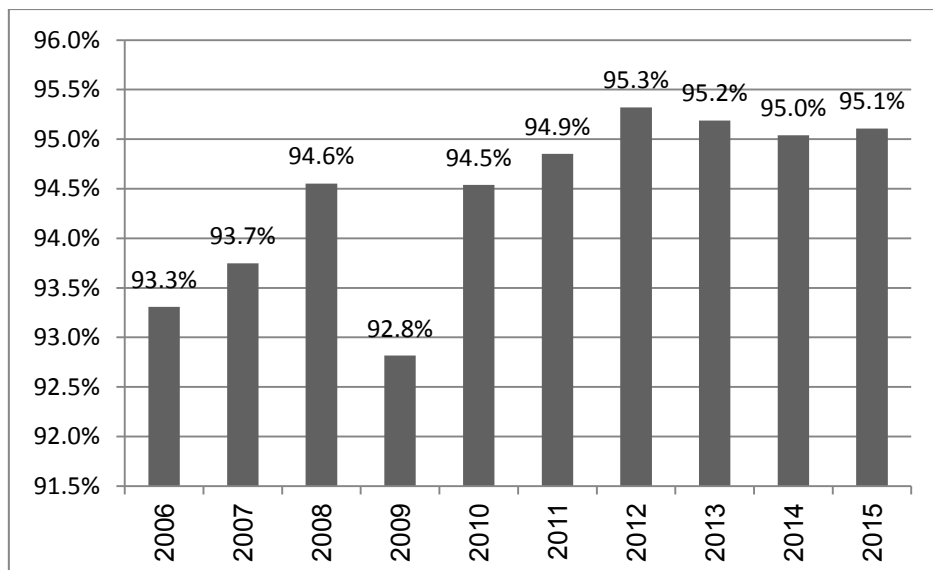
הגידול השנתי במספר הזכאים ובהוצאה על גמלאות סיעוד, 2015-2006

ההוצאות לגמלאות סיעוד מהוות את חלק הארי בהוצאות ענף סיעוד, וחלקן בעשור החולף גדל מכ-93% לכ-95% (תרשים 4). הוצאות אחרות בענף היו מימון בדיקות התלות, מימון הקרן לפיתוח שירותי סיעוד והשתתפות באשפוז במוסדות סיעוד שבפיקוח משרדי הבריאות והרווחה והשירותים החברתיים.⁵

תרשים 4

ההוצאה על גמלאות סיעוד בכלל ההוצאה בענף סיעוד, 2015-2006

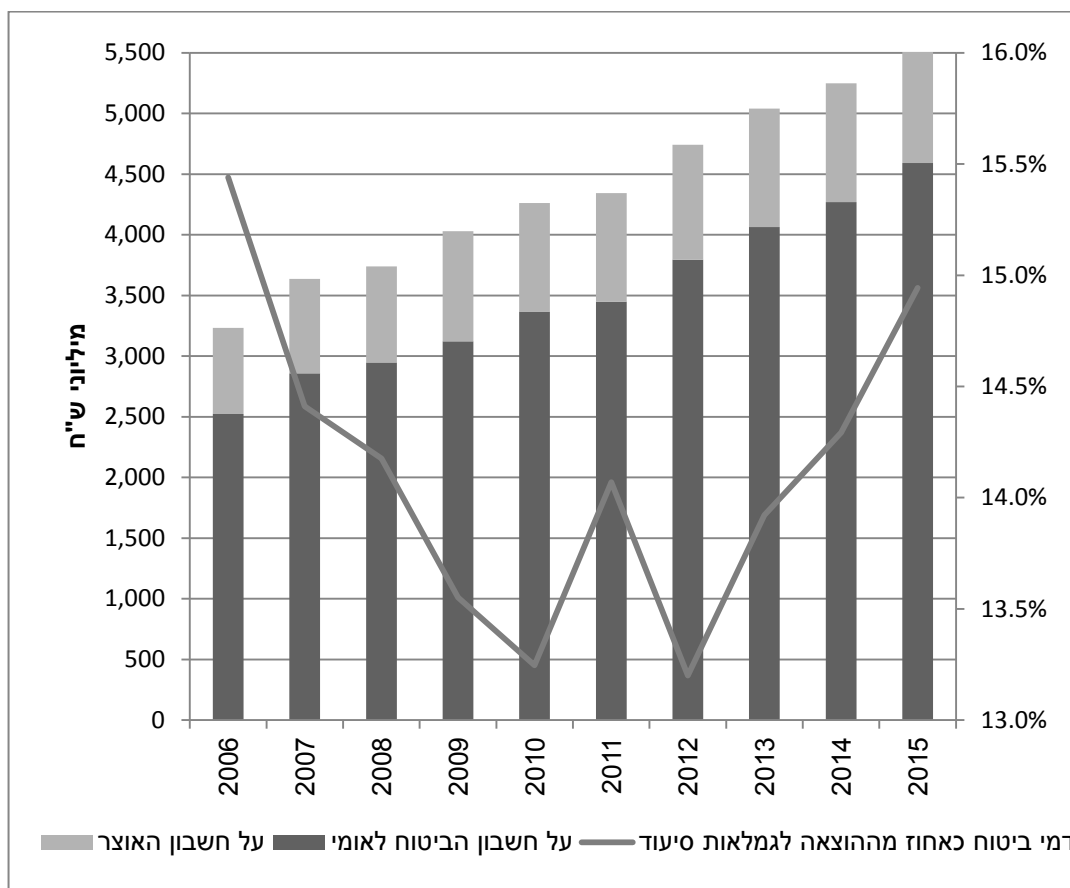
⁵ ראו הירחון הסטטיסטי של המוסד לביטוח לאומי.

מקורות המימון

מקורות המימון העיקריים של ביטוח סיעוד הם דמי ביטוח שהמבוטחים משלמים, השתתפות הביטוח הלאומי (העברות מענפים אחרים) ותשלומי האוצר (תרשים 5). משרד האוצר מממן את גמלאות הסיעוד של עולים שמגיל עלייתם ועד גיל הפרישה חלפו פחות מחמש שנים (בהם גם זכאים שעלו לישראל לאחר גיל הפרישה). השתתפות האוצר ירדה בהדרגה בעשור האחרון, גם אם ערכה המוחלט גדל⁶, בין היתר בגלל ירידת חלקם היחסי של העולים שלא צברו תקופת אכשרה של חמש שנים. חלקם של דמי הביטוח שמשלמים המבוטחים בסך התשלומים לגמלאות סיעוד ירד במקצת בתקופה זו – מ-15.4% ל-14.9%.

תרשים 5

מקורות המימון של ענף סיעוד (מיליוני ש"ח במחירי 2015 ואחוזים), 2006-2015

⁶ ראו הירחון הסטטיסטי של המוסד לביטוח לאומי.

www.btl.gov.il/Publications/quarterly/long_term_care/Pages/default.aspx

הזכאים לגמלת סיעוד והקשישים בישראל – 2015

עם אוכלוסיית הקשישים בישראל נמנים כל הנשים והגברים שגילם שווה או גבוה לגיל הפרישה המוגדר בחוק: ממאי 2009 נשים בנות 62 או יותר וגברים בני 67 או יותר. חלקם של הקשישים בישראל גדל בשנים האחרונות: בשנים 1995-2010 היה חלקם כ-10% אך בשנים האחרונות הוא שב לגדול בהדרגה⁷.

בדצמבר 2015, כ-1 מיליון קשישים היוו 11.8% מתושבי ישראל, 64.7% בהם נשים לעומת שיעורן בכלל האוכלוסייה – 50.4%. נתונים אלה מבוססים על קובץ בריאות של המוסד לביטוח לאומי, שלפיו מוקצים דמי ביטוח הבריאות לקופות החולים. הסיבות לחלקן הגבוה של הנשים הן גיל הפרישה המוקדם יותר שלהן ותוחלת החיים הגבוהה לעומת גברים. הגיל הממוצע של כלל הקשישים בישראל היה בסוף 2015 74.4: נשים – 73.4 וגברים – 76.1⁸.

בסוף 2015 היו 161,239 זכאים לגמלת סיעוד, והם היוו 16.1% מכלל הקשישים. 70.2% בהם (113,262) היו נשים, כאמור בגלל תוחלת החיים הגבוהה שלהן. 17.4% מן הנשים הקשישות היו זכאיות לגמלה לעומת 13.5% מן הגברים הקשישים. הגיל הממוצע של כלל הזכאים היה 83.3, של גברים – 84, ונשים – 83.

התפלגות הזכאים לגמלת סיעוד בדצמבר 2015 נטתה מאוד לכיוון הגילים המבוגרים יותר לעומת כלל הקשישים: 46.1% מן הגברים ו-42.2% מן הנשים היו בני 85 ויותר, לעומת 12.8% ו-12.0% חלקם בכלל הקשישים, בהתאמה. 2.3% מן הגברים הזכאים ו-6.1% מן הנשים הזכאיות היו בני פחות מ-70, לעומת 25.7% ו-45.3% – חלקם בכלל הקשישים (תרשימים 6-7).

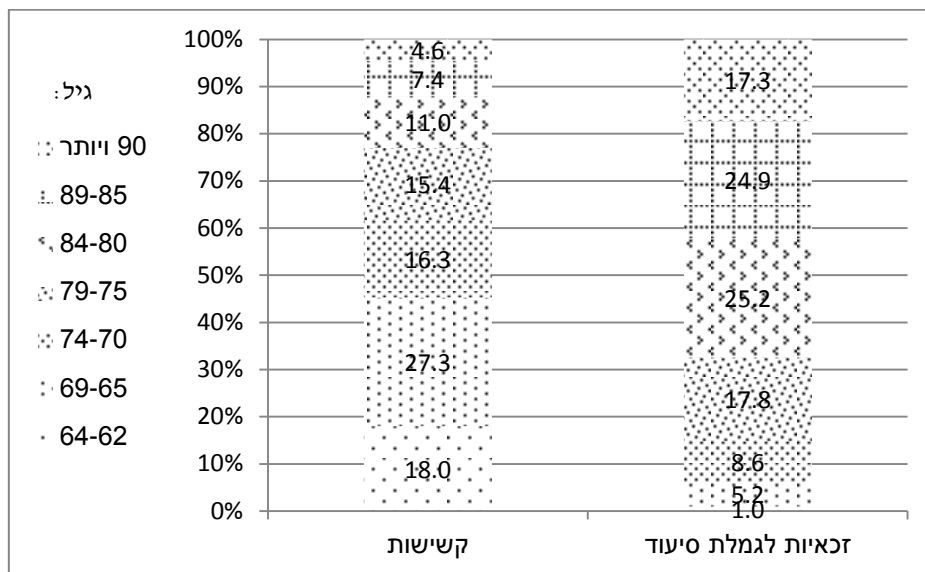
ככל שהגיל גבוה יותר, כך גדלה ההסתברות לקבל גמלת סיעוד, משום שהתלות בזולת והצורך בהשגחה עולים עם הגיל (תרשים 8). בקרב בני 90 ויותר שיעור המקבלים גמלת סיעוד מתייצב משום שרבים בהם נמצאים בבתי אבות או במוסדות לטיפול ממושך.

⁷ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **השנתון הסטטיסטי לישראל**, שנים שונות; פלטיאל א' ואחרים (2012). **תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח ארוך: 2009-2059**. ירושלים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

⁸ כאמור, ממוצע הגיל שונה בגלל ההבדל בגיל הפרישה בין נשים לגברים. הגיל הממוצע בסוף 2015 של כלל תושבי ישראל היה 32.9: נשים – 33.9 וגברים – 31.9.

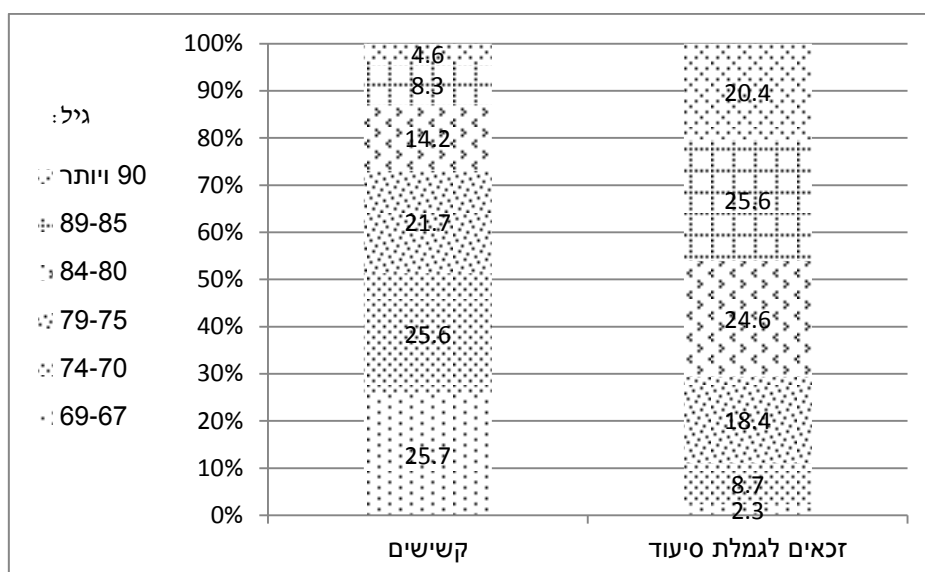
תרשים 6

נשים קשישות ונשים הזכאיות לגמלת סיעוד לפי גיל, סוף 2015

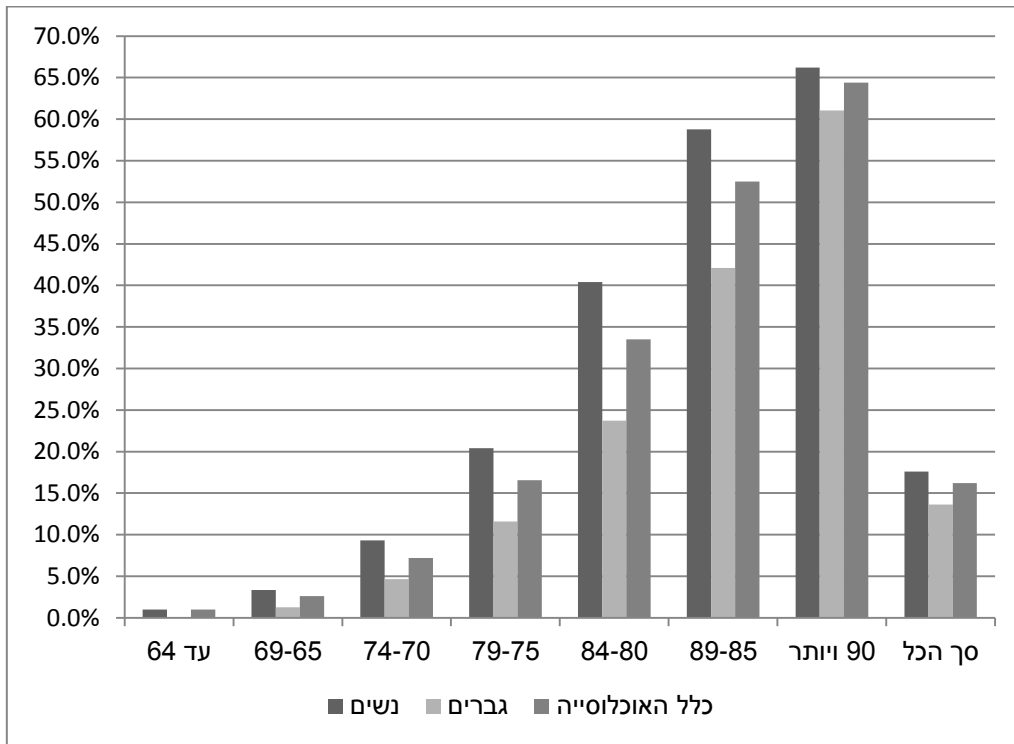
תרשים 7

גברים קשישים וגברים הזכאים לגמלת סיעוד לפי גיל, סוף 2015

תרשים 8

הזכאים לגמלת סיעוד לפי מין וגיל (אחזים), סוף 2015

כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו – 2015

בשנת 2015 קיבלו גמלת סיעוד חודש אחד לפחות 191,868 נשים וגברים מעל גיל פרישה, והם היוו 18.6% מכלל האוכלוסייה מעל גיל פרישה. 70.5% מן הזכאים קיבלו גמלה במשך 12 חודשים. מספר החודשים הממוצע היה 10.1 – 10.2 לנשים ו-9.7 לגברים.

ב-2015 הצטרפו למערכת ביטוח סיעוד 32,935 זכאים חדשים⁹ שהיו 17.2% מכלל הזכאים בשנה זו. 95.4% בהם נבדקו בידי מעריכות מטעם הביטוח לאומי. שיעורי הזכאות הזמנית שנקבעו לזכאים החדשים היו גבוהים יותר מפי 8 לעומת שיעורי הזכאות הזמנית בכלל הזכאים שזכאותם היתה זמנית (43.1% לעומת 5.1%) (לוח 1). בשנה זו נגרעו מהמערכת 32,053 זכאים¹⁰, שהם 16.7% מכלל הזכאים בשנה זו.

לוח 1

ההחלטה על הזכאות לגמלת סיעוד לפי הגורם המחליט וההחלטה, 2015

זכאים בדצמבר 2015	זכאים חדשים ב-2015	הגורם המחליט וההחלטה
143,765	17,488	מעריכה זכאות קבועה*
7,948	13,424	זכאות זמנית**
127	496	קצר מועד***
		רופא/ה
4,752	599	זכאות קבועה
1	2	זכאות זמנית
2,218	402	על סמך מסמכים
45	200	קצר מועד
		ועדת ערר
2,276	258	זכאות קבועה
107	66	זכאות זמנית
161,239	32,935	סך הכל

* ניתנת ללא הגבלת זמן, אך הביטוח הלאומי רשאי לשוב ולבדוק בכל זמן אם אדם תלוי עדיין בזולת לביצוע פעולות יומיום בסיסיות או זקוק להשגחה.

** ניתנת לתקופה של עד 6 חודשים.

*** ניתנת מיד לחדשיים על-פי המלצה רפואית, ורק לתובעים שלא היו זכאים בעברם לגמלת סיעוד.

⁹ זכאי חדש: מי שלא קיבל גמלת סיעוד כלל ב-2014 אך קיבל ב-2015.

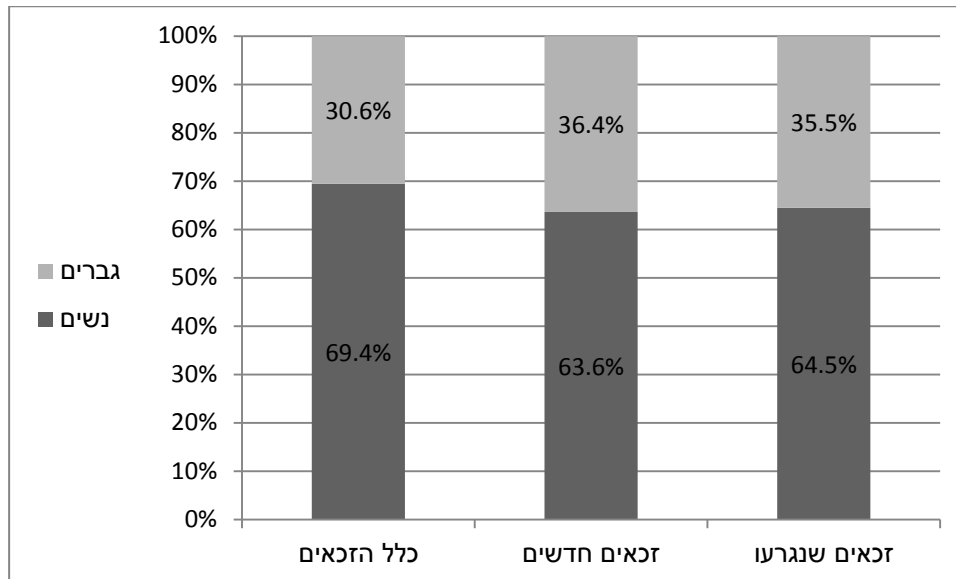
¹⁰ זכאי שנגרע: מי שקיבל גמלת סיעוד ב-2015 ולא קיבל בששת החודשים הראשונים של 2016. סיבות לגריעה: פטירה, מעבר למוסד לטיפול ממושך, תום זכאות זמנית (ואי-הארכתה בזכאות נוספת), ביטול זכאות בעקבות בדיקה מחדש, ביטול זכאות בעקבות מבחן הכנסות מחודש (למשל לאחר מות בן/בת זוג).

נשים לעומת גברים

כ-69% מכלל הזכאים לגמלת סיעוד (133,236 מ-191,868) ב-2015 היו נשים, וחלקן בקרב הזכאים החדשים והזכאים שנגרעו היה 2/3 (20,930 מ-32,935 זכאים חדשים ו-20,671 מ-32,053 זכאים שנגרעו; תרשים 9).

תרשים 9

כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי מין, 2015

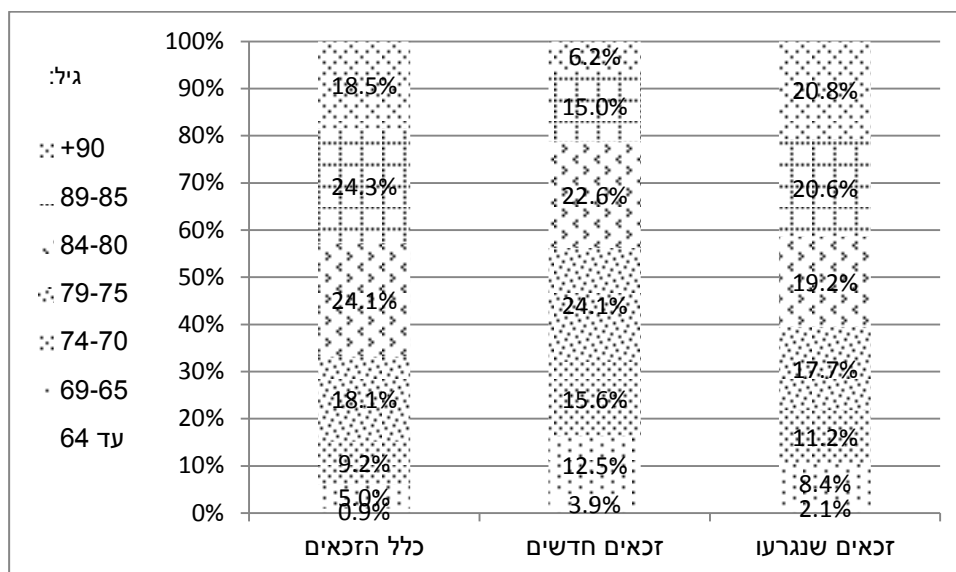

גיל

הזכאים החדשים¹¹ ב-2015 היו צעירים יותר לעומת כלל הזכאים: 21.2% בהם היו בני 85 או יותר ו-16.4% בני פחות מ-70, לעומת 42.8% ו-5.9% בהתאמה בקרב כלל הזכאים (תרשים 10). בקרב הנגרעים ייצוג בולט למבוגרים מאוד ולצעירים מאוד – 41.4% מן הזכאים החדשים היו בני 85 או יותר ו-10.5% היו פחות מ-70 (ההתפלגויות לפי מין מוצגות בלוח 10 בנספח).

¹¹ הגיל הקובע: כלל הזכאים – הגיל בחודש הזכאות האחרון שלהם ב-2015; זכאים חדשים – הגיל בחודש הזכאות הראשון שלהם ב-2015; זכאים שנגרעו – הגיל בחודש הזכאות האחרון שלהם ב-2015.

כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי גיל, 2015

הגיל הממוצע של כלל הזכאים היה ב-2015 83.08 (גברים 83.92 ונשים 82.71)¹², של הזכאים החדשים – 78.46 (גברים 80.29 ונשים 77.42), ושל הזכאים שנגרעו – 82.26 (גברים 83.76 ונשים 81.44). ההבדלים בין נשים לגברים נובעים גם בשל גיל פרישה השונה ביניהם וגם משום שגברים קשישים מקבלים עזרה סיעודית לא-פורמלית מבנות זוגן פחות משהנשים מקבלות מבני זוגן – תוצאה של ההבדלים בתוחלת החיים.

רמות הגמלה

כמחצית מכלל הזכאים ב-2015 היו זכאים לרמת הגמלה הנמוכה, כרבע – לרמה הבינונית, וכרבע – לרמה הגבוהה¹³ (תרשים 11). שיעורים אלה דומים לשיעורים ב-2014.

בקרב הזכאים החדשים, כ-3/4 קיבלו את הרמה הנמוכה, כעשירית את הרמה הבינונית, וכעשירית את הרמה הגבוהה¹⁴. בקרב הנגרעים – יותר ממחצית קיבלו את אחת משתי רמות הגמלה הגבוהות וכ-2/5 קיבלו את הרמה הנמוכה¹⁵ (ההתפלגויות לפי מין מוצגת בלוחות 8-9 בנספח).

¹² הנתונים כאן שונים מעט מהנתונים בפרק הקודם. כאן הם נוגעים לכלל הזכאים ב-2015 בחודש הזכאות האחרון שלהם, ובפרק הקודם לזכאים בסוף 2015 בלבד.

¹³ במקרה שרמת הגמלה השתנתה במהלך השנה, הובאה בחשבון הגמלה האחרונה.

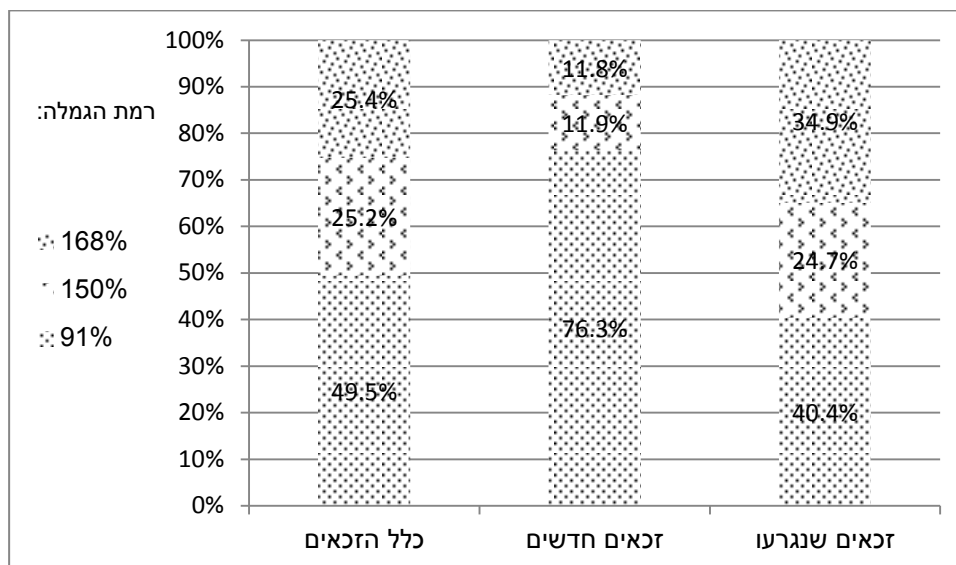
¹⁴ נבדק בחודש הזכאות הראשון שלהם ב-2015.

¹⁵ נבדק הגמלה בחודש הזכאות האחרון שלהם ב-2015.

זכאים חדשים מצטרפים למערכת בגיל נמוך יותר לעומת כלל הזכאים והזכאים שנגרעים, ורמת התלות שלהם נמוכה יותר. ככל שהם מזדקנים רמת התלות שלהם עולה ולכן גם רמת הגמלה¹⁶.

תרשים 11

כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי רמת הגמלה, 2015

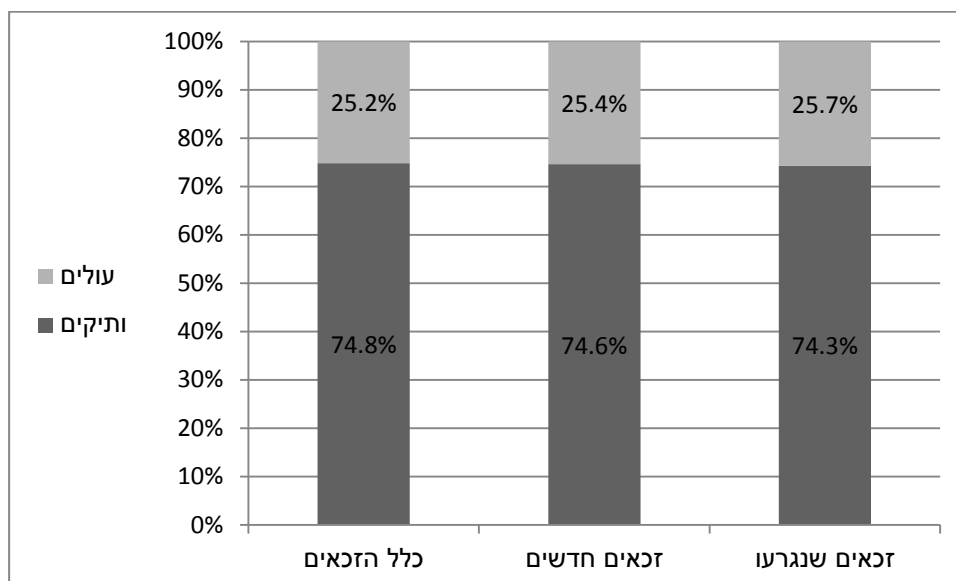

ותק בישראל

ב-2015 היה שיעור העולים (מי שעלו מ-1 בינואר 1990) בקרב שלוש הקבוצות – כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו – דומה, כרבע (תרשים 12). מהתפלגויות הזכאים לפי רמת הגמלה ו-ותק בארץ בולט השיעור הנמוך של העולים בין מקבלי מחצית הגמלה (עקב הכנסות גבוהות) בכל רמות הגמלה (לוח 11 בנספח).

¹⁶ אצל חלקם רמת הגמלה גדלה משום שהפכו ליחידים בעקבות פטירת בן/בת זוג.

כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי ותק בארץ, 2015

היתר להעסקת מטפלת זרה

שיעור בעלי היתר להעסקת מטפלת זרה¹⁷ בקרב כלל הזכאים היה ב-2015 כרבע, רובם היו זכאים לאחת משתי רמות הגמלה הגבוהות¹⁸ (תרשים 13 ולוח 12 בנספח). בקרב הזכאים החדשים היה שיעור בעלי ההיתרים נמוך מאוד¹⁹, הן משום שרובם מקבלים את רמת הגמלה הנמוכה והן משום שתהליך הבקשה להיתר נעשה בדרך כלל לאחר אישור הזכאות לגמלה. בקרב הזכאים שנגרעו, שיעור בעלי ההיתרים בסוף זכאותם היה קרוב ל-30%²⁰, והוא מושפע מהקבוצות השונות של הזכאים שנגרעו, כמוצג בפרק הבא, פרק 6.

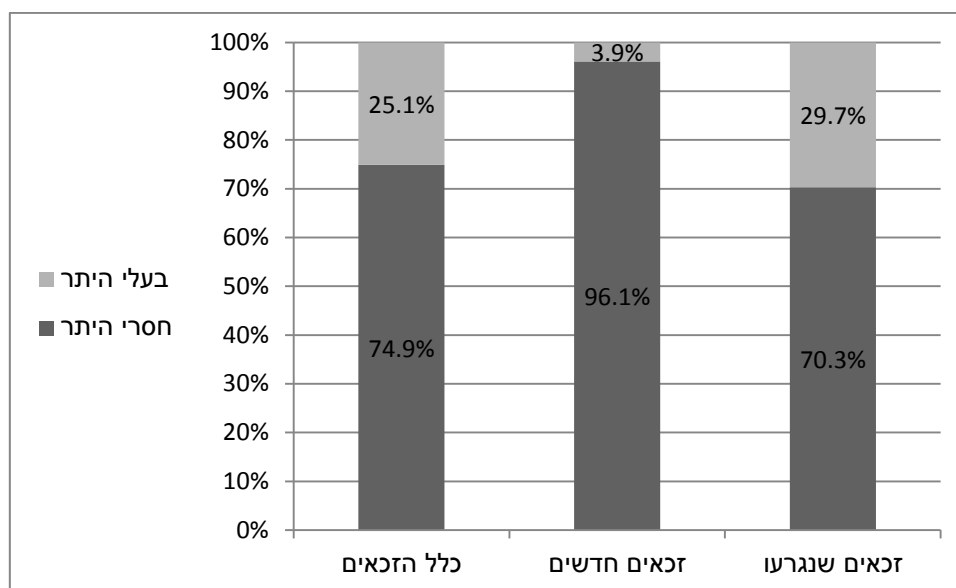
¹⁷ הרוב המכריע של המטפלות נשים ולכן נקטנו בפרסום בלשון נקבה.
היתר להעסקת מטפלת זרה אין פירושו בהכרח העסקה בפועל, משום שבמקצת המקרים ההיתר אינו ממומש. יש בעלי היתר שמעסיקים יותר ממטפל אחד. ההיתר ניתן על ידי רשות האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים לזכאים שלהם 4.5 נקודות או יותר בבדיקת התלות, ומכאן שבקבוצה זו נכללים זכאים בשתי רמות הגמלה הגבוהות ומקצת הזכאים ברמת הגמלה הנמוכה. להסבר על הקשר בין ניקוד התלות לרמת הגמלה ראו **סקירה שנתית 2011**, עמ' 128-132.

¹⁸ נבדק בחודש הזכאות האחרון ב-2015. בדצמבר 2015, 36,712 מ-39,565 זכאים בעלי היתרים (92.8%) קיבלו אחת משתי רמות הגמלה הגבוהות.

¹⁹ נבדק בחודש הזכאות הראשון ב-2015.

²⁰ נבדק בחודש הזכאות האחרון ב-2015.

**כלל הזכאים, הזכאים החדשים והזכאים שנגרעו,
לפי בעלות על היתר להעסקת מטפלת זרה, 2015**

25.1% מכלל הזכאים ב-2015 היו בעלי היתר להעסקת מטפלת זרה בחודש הזכאות האחרון שלהם, 26.7% – בעלי היתר בחודש אחד לפחות ו-29.1% בעלי היתר בחודש אחד לפחות בתקופת זכאותם. בקרב הזכאים החדשים היו השיעורים 3.9% בחודש הזכאות הראשון ו-10.9% בחודש אחד לפחות בתקופת הזכאות, ובקרב הזכאים שנגרעו השיעורים היו 29.7% ו-33.6% בהתאמה (ההתפלגות לפי רמת הגמלה ובעלות על היתר להעסקת מטפל זר, מוצגת בלוח 12 בנספח).

מצב כלכלי

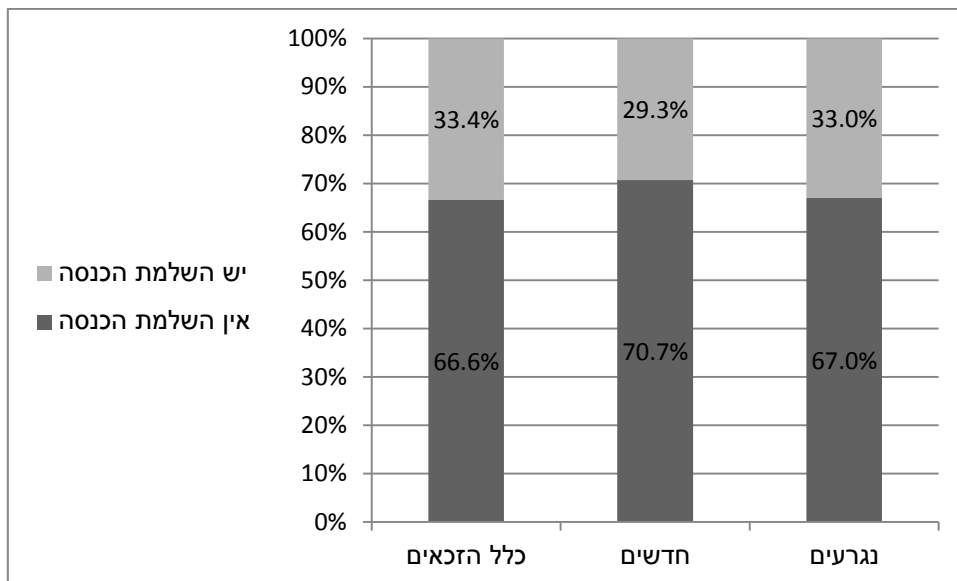
ב-2015 6.7% מכלל הזכאים, 11.4% מן הזכאים החדשים ו-7.8% מן הזכאים שנגרעו קיבלו מחצית הגמלה בגין מבחן ההכנסות²¹. השלמת הכנסה בקצבאות זיקנה או שאירים קיבלו 33.4% מן הזכאים, 29.3% מן הזכאים החדשים ו-33.0% מן הזכאים שנגרעו (תרשים 14). נתונים אלו מלמדים כי מצבם הכלכלי של הזכאים החדשים ושל הזכאים שנגרעו נטה להיות טוב יותר מזה של כלל הזכאים בשנה זו.

שיעורי הנשים הזכאיות להשלמת הכנסה היו בשלוש הקבוצות גבוהים יותר מהשיעורים הגברים הזכאים (לוח 13 בנספח).

²¹ מבחן הכנסות נעשה כאשר מוגשת תביעה. אצל כלל הזכאים וזכאים שנגרעו נבדק חודש הזכאות האחרון ב-2015, ואצל החדשים – חודש הזכאות הראשון ב-2015.

תרשים 14

כלל הזכאים, זכאים חדשים וזכאים שנגרעו, לפי זכאות להשלמת הכנסה בקצבת זיקנה או שאירים, 2015

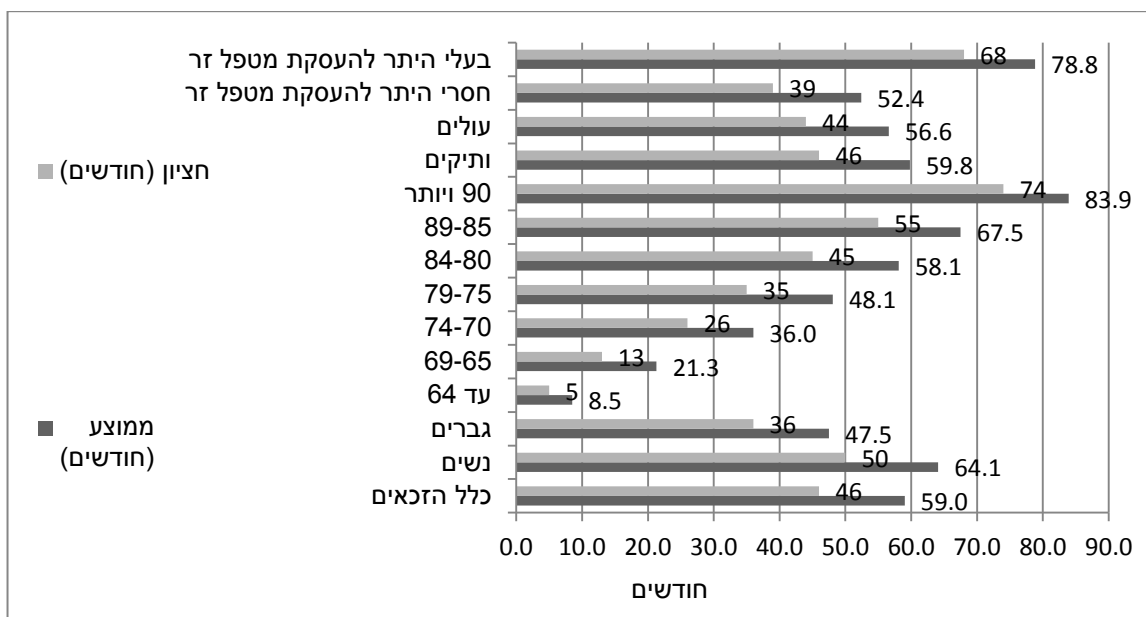

תקופת הזכאות לגמלת סיעוד

כלל הזכאים קיבלו ב-2015 גמלת סיעוד 59.0 חודשים בממוצע²² (תרשים 15). החציון היה 46.0 חודשים, כך שרוב הזכאים קיבלו גמלת סיעוד לפרק זמן של פחות מארבע שנים.

תרשים 15

תקופת קבלת גמלת סיעוד לפי קבוצה (חודשים), ממוצעים וחציונים, 2015

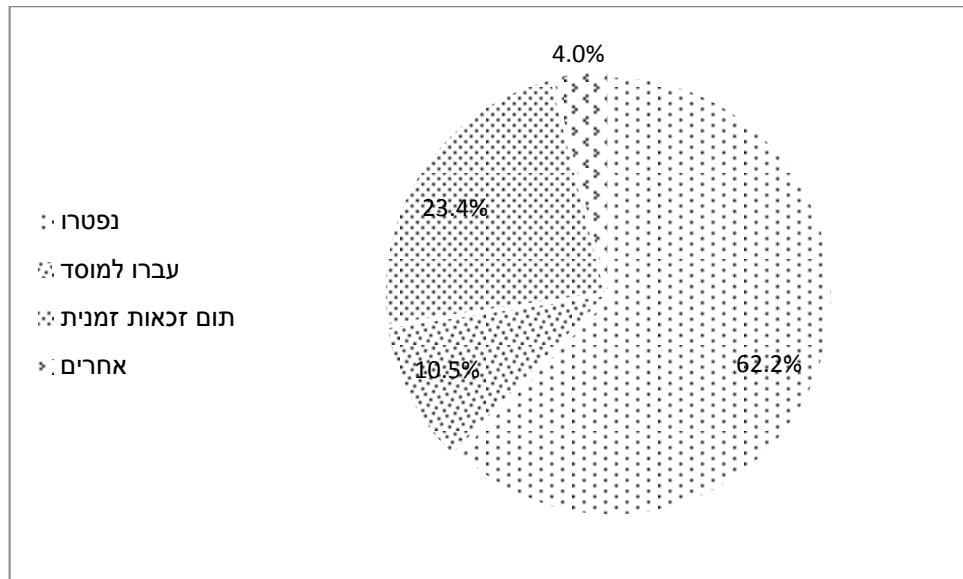
²² נבדק חודש הזכאות האחרון ב-2015. מספר החודשים: מספר חודשי הזכאות בתקופה שמינואר 1998 עד דצמבר 2015.

זכאים שנגרעו ב-2015 – מאפיינים

בשנת 2015 נגרעו ממערכת סיעוד 32,053 זכאים בשל הסיבות האלה: פטירה (62.2%), מעבר למוסד סיעודי (10.5%), זכאות זמנית שלא הווארכה (23.4%) וזכאות שנפסקה מסיבות אחרות²³ (4.0%) (תרשים 16). שיעור הגברים שיצאו מהמערכת בשל פטירה גבוה במיוחד לעומת שיעורם בשל סיבות אחרות (לוח 14 בנספח).

תרשים 16

זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה מהמערכת, 2015

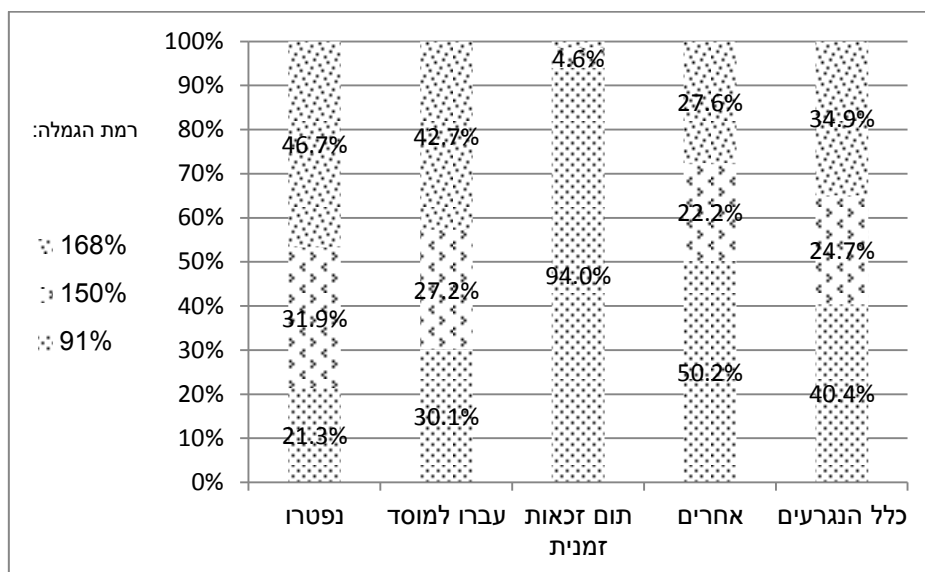
התפלגות רמות הגמלה בקבוצות השונות מראה כי יותר מ-3/4 מן הנפטרים קיבלו את אחת משתי הרמות הגבוהות, ושיעור דומה, כ-70%, נמצא גם בקרב מי שעברו למוסד סיעודי (תרשים 17). לעומת זאת, כמעט כל מי שזכאותם הזמנית תמה קיבלו את רמת הגמלה הנמוכה.

גם ההתפלגות לפי גיל דומה: כ-3/4 מן הנפטרים או ממי שעברו למוסד סיעודי היו בני 80 או יותר, בעוד כשביעית ממי שזכאותם הזמנית לא הווארכה היו בני 80 או יותר (תרשים 18 ולוחות 15-16 בנספח).

²³ מבחן הכנסות מחודש, מבחן תלות, יציאה מהארץ לפרק זמן השולל גמלה, עברו למוסד והוסיפו לקבל שירות משדר מצוקה במשך שלושה חודשים ולכן הוסיפו להיות רשומים כזכאים.

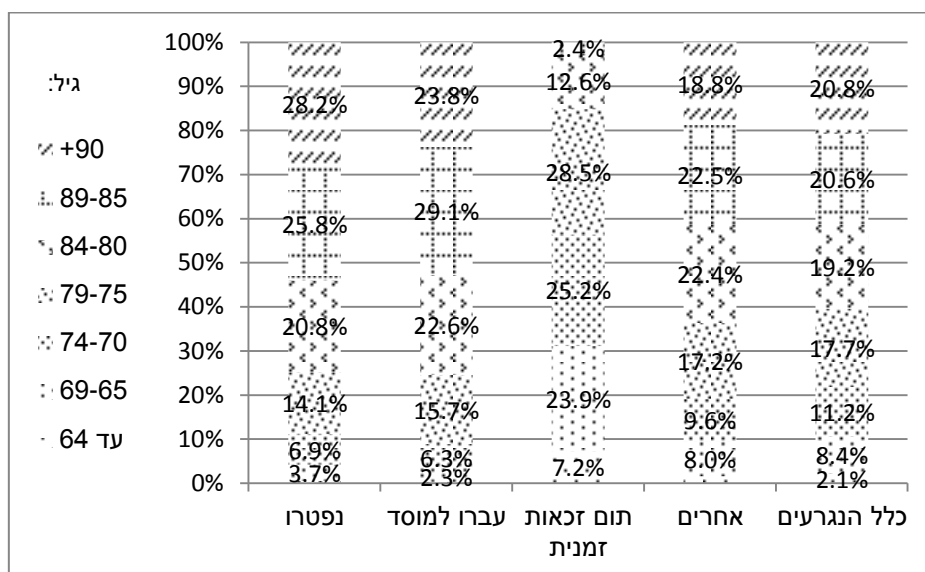
תרשים 17

זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה ורמת הגמלה, 2015

תרשים 18

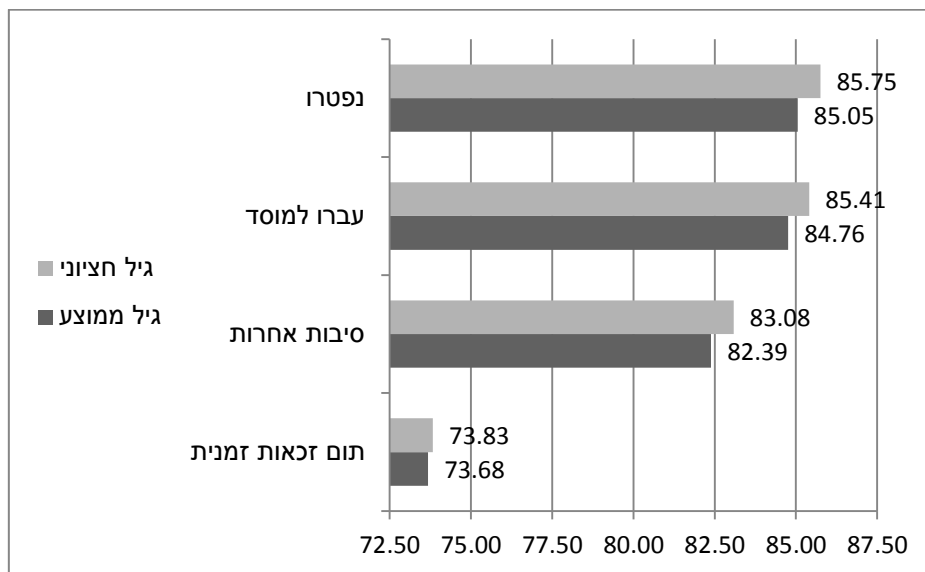
זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה וגיל, 2015

הגיל הממוצע והגיל החציוני של זכאים שנפטרו ושל זכאים שעברו למוסד סיעודי היו כמעט זהים, ושל מי שזכאותם הזמנית תמה – נמוכים במידה ניכרת (תרשים 19 ולוחות 17-18 בנספח).

תרשים 19

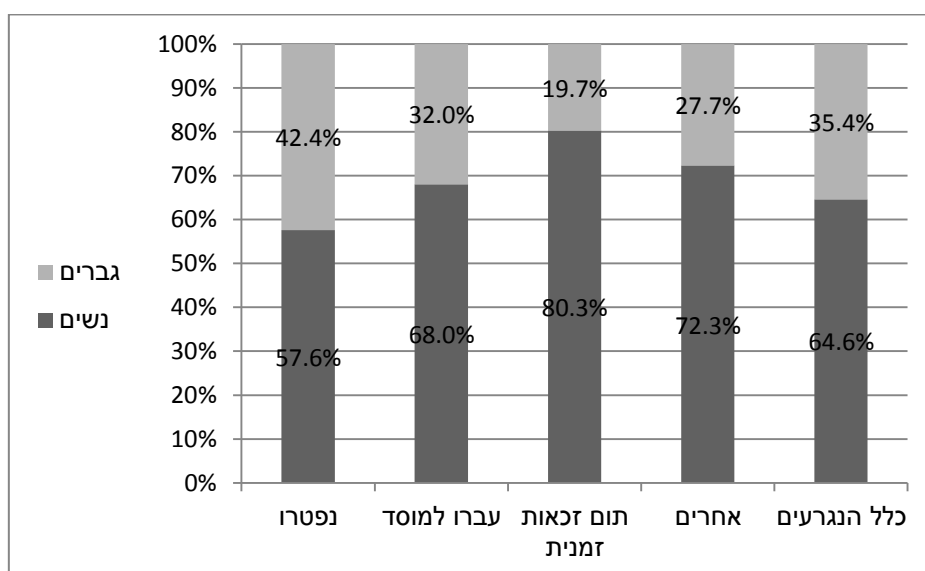
זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה – גיל ממוצע וחציוני, 2015

שיעור הנשים הנמוך ביותר היה בקרב זכאים שנפטרו והגבוה ביותר בקרב מי שזכאותם הזמנית תמה (תרשים 20). היתר להעסקת מטפלת זרה בחודש הזכאות האחרון היה ליותר מ-40% ממי שנפטרו לעומת פחות מרבע מן העוברים למוסד סיעודי (תרשים 21). בקרב מי שזכאותם הזמנית תמה כמעט לא היה היתר להעסקת מטפלת זרה.

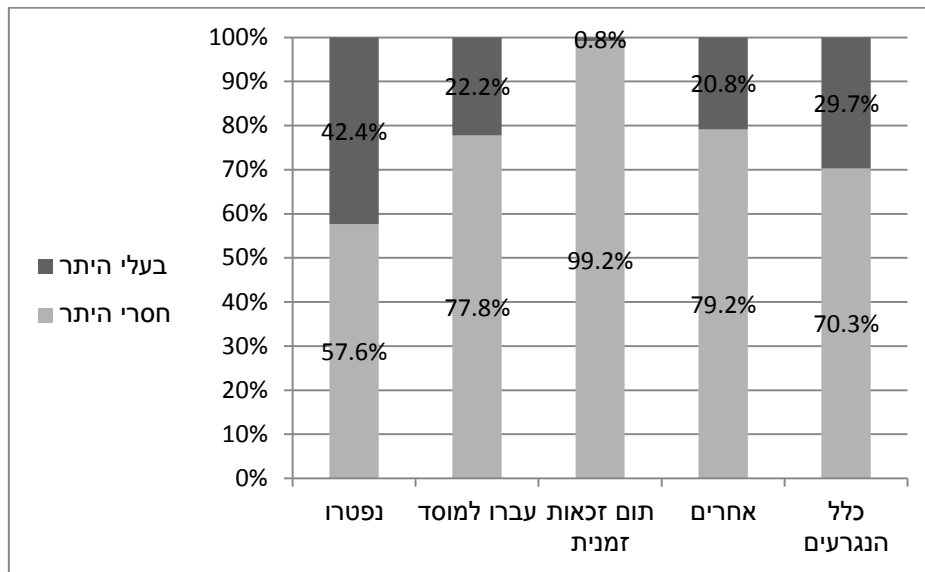
תרשים 20

זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה ומין, 2015

תרשים 21

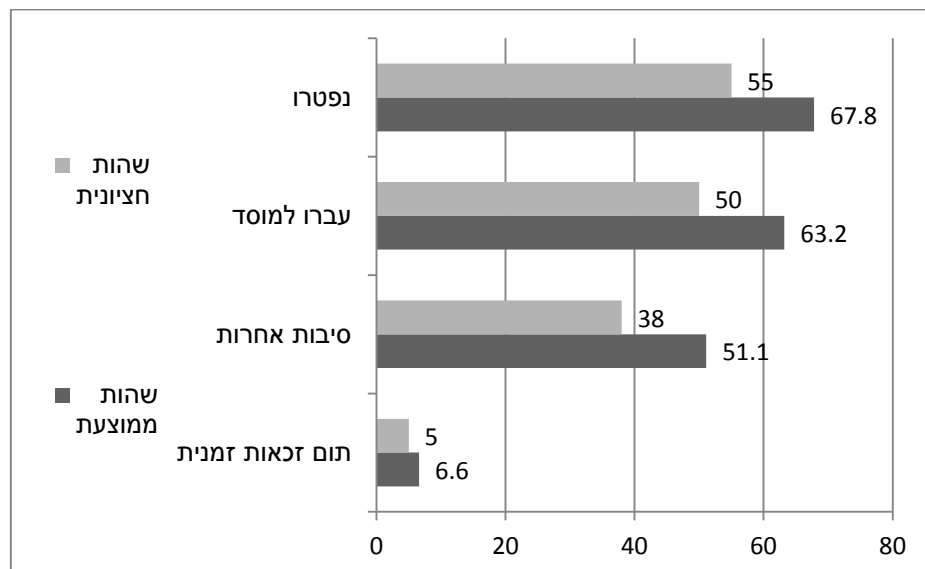
זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה ובעלות על היתר להעסקת מטפלת זרה, 2015

הזכאים שנגרעו ב-2015 שהו במערכת סיעוד תקופות שונות. ממוצע השהות הגבוה ביותר היה בקרב מי שנפטרו והנמוך ביותר בקרב מי שעברו למוסדות (תרשים 22). מי שזכאותם הזמנית הסתיימה קיבלו גמלה כמה חודשים בלבד. בכל הקבוצות החציון נמוך מהממוצע, בכל קבוצה רוב הזכאים שהו במערכת פרק זמן נמוך מהממוצע.

תרשים 22

זכאים שנגרעו לפי סיבת היציאה – שהות ממוצעת וחצינית (חודשים)

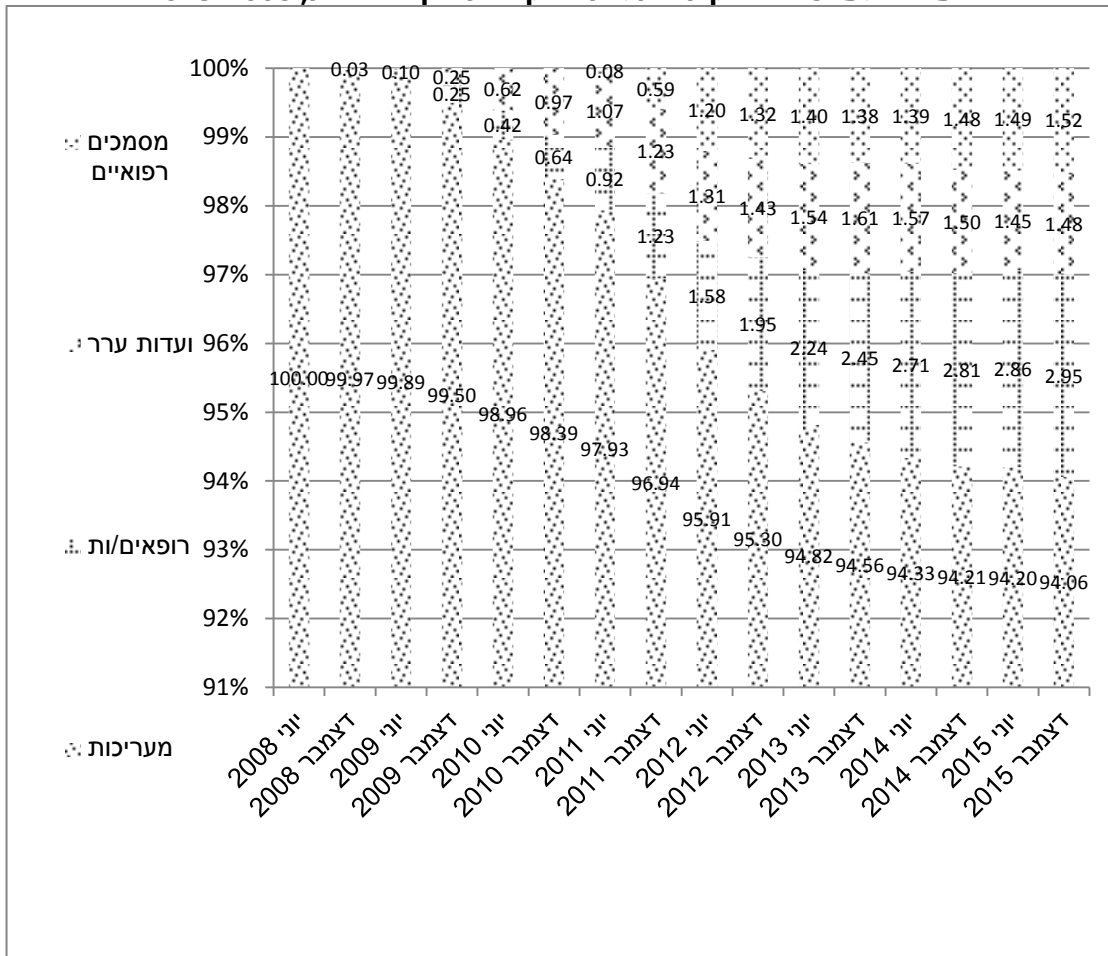
שינויים במבחני התלות

בשנים האחרונות חלו כמה שינויים באופן ביצוע מבחני התלות. להלן אחדים מהם:

- מאוגוסט 2008 תובעי גמלה בני 90 או יותר רשאים לבחור ברופא מומחה בגריאטריה לביצוע הבדיקה (במקום המעריכה מטעם הביטוח הלאומי). ההערכה נעשית במסגרת עבודתו הציבורית של הרופא במרפאה או בבית חולים, או בבית התובע.
 - במאי 2012 הונהגה ל-12 חודשים תוכנית ניסיונית של בדיקות תלות בידי רופאים לבני 80-89 בבית התובע בלבד. התוכנית פעלה בסניפים טבריה, ירושלים ופתח תקוה, ובאוקטובר 2013 הורחבה ל-10 חודשים נוספים גם לסניפים באר שבע, נהריה ורמת גן.
 - מאפריל 2011 אפשר לקבוע את רמת התלות לפי מסמכים רפואיים במקרים של מצב סיעודי קשה העשוי לזכות בגמלה בשיעור הגבוה, וממאי 2012 אפשר גם במקרים של צורך בעזרה סיעודית זמנית לאחר שחרור מאשפוז בבית חולים – לחודשיים (מסלול מהיר קצר מועד) וברמת גמלה נמוכה. בשני המקרים ההחלטה אם לוותר על הבדיקה נתונה לשיקול המעריכות-יועצות בסניפים²⁴.
 - מאוגוסט 2009 תובעי גמלה יכולים לערער לוועדות ערר על החלטות המוסד בעניין רמת התלות שנקבעה להם או בעניין הענקת גמלה זמנית. בוועדות הערר מכהנים רופאים מומחים בגריאטריה או ברפואה פסיקלית ושיקום ואחיות מוסמכות. יש שלוש ועדות ערר אזוריות.
- בסוף 2015 ל-5.94% מן הזכאים (9,584 איש) נעשתה בדיקת תלות שלא על ידי מעריכות בביתם (תרשים 23). חלקם של ערוצי הבדיקה החדשים גדל בהתמדה ככל שגדל מספר הנבדקים דרכם.

²⁴ במארס 2016 הונהגו שינויים בתנאי הזכאות לגמלאות הנקבעות על-פי מסמכים רפואיים בלבד.

הזכאים לפי סוג בדיקת התלות – נקודות זמן נבחרות, 2015-2008

מטפלות ישראליות

בעוד נושא המטפלות הזרות נדון בהרחבה בדוחות ממשלתיים ובמאמרים אקדמיים, הדיון במטפלות הישראליות, שהן רוב המטפלות, לא זכה עד כה לבדיקה מעמיקה דיה. בדוחות הקודמים²⁵ יוחד פרק לנושא זה, ובדוח זה אנו מוסיפים לעקוב אחריו מפאת חשיבותו.

בדצמבר 2015 שילם המוסד לביטוח לאומי לחברות הסיעוד בעבור העסקתן של 79,225 מטפלות ישראליות²⁶. הגיל הממוצע שלהן היה 49.80 והחציון – 52.33 (לוח 2). המשמעות היא שיותר ממחצית המטפלות היו בנות חמישים או יותר. בהשוואה לעבר, העלייה בגיל המטפלות הישראליות נמשכה.

לוח 2

מטפלות/ים ישראלים לפי מאפיינים שונים, 2012-2015

דצמבר 2015	דצמבר 2014	דצמבר 2013	דצמבר 2012	
79,225	78,138	76,612	74,029	סך הכל
49.80	49.38	48.91	48.68	גיל ממוצע
52.33	51.92	51.58	51.33	גיל חציוני
81.64	82.04	82.76	79.68	שעות עבודה בחודש – ממוצע
76.04	75.25	76.00	74.25	שעות עבודה בחודש – חציון

לוח 3

מטפלות/ים ישראלים לפי מין, 2012-2015

דצמבר 2015		דצמבר 2014		דצמבר 2013		דצמבר 2012		
מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	
100.0	79,225	100.0	78,138	100.0	76,612	100.0	74,029	סך הכל
91.5	72,494	92.1	71,928	92.3	70,743	92.6	68,516	נשים
8.5	6,731	7.9	6,210	7.7	5,869	7.4	5,513	גברים

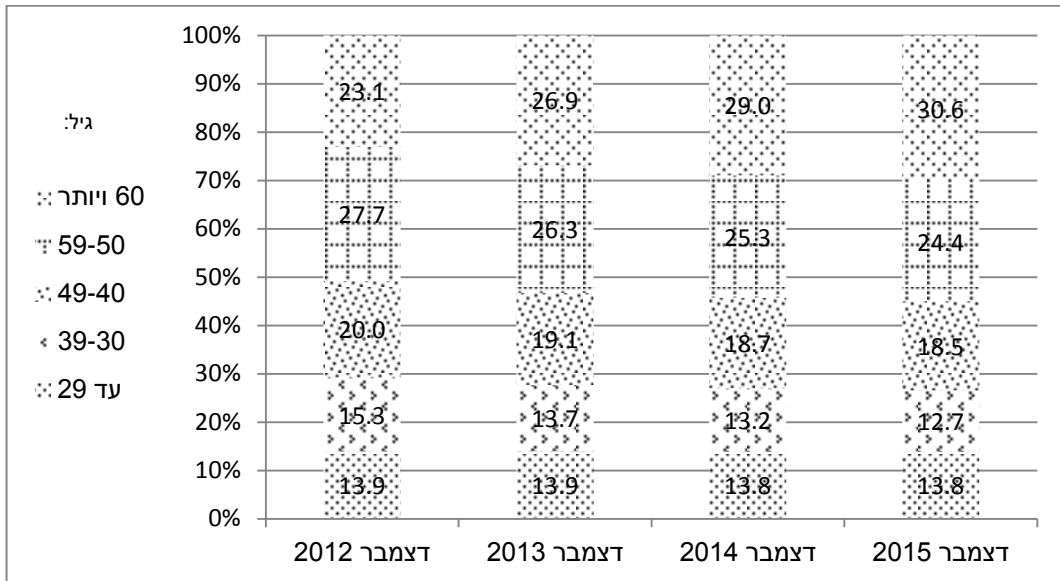
הרוב המכריע של המטפלות הישראליות בדצמבר 2015 היו נשים – 91.5% – אם כי שיעורן ירד מעט בשנים האחרונות (לוח 3). יותר ממחציתן היו בנות 50 או יותר, ויותר מרבע – בנות 60 או יותר (תרשים 24). יותר מ-2/5 עלו לארץ משנות ה-90 ואילך (תרשים 25). כמחצית המטפלות העניקו טיפול לזכאי אחד (תרשים 26).

²⁵ סקרים תקופתיים 268 ו-273.

²⁶ בדצמבר 2015 ל-24.5% מן הזכאים (39,565 איש) היה היתר בתוקף להעסקת מטפלת זרה.

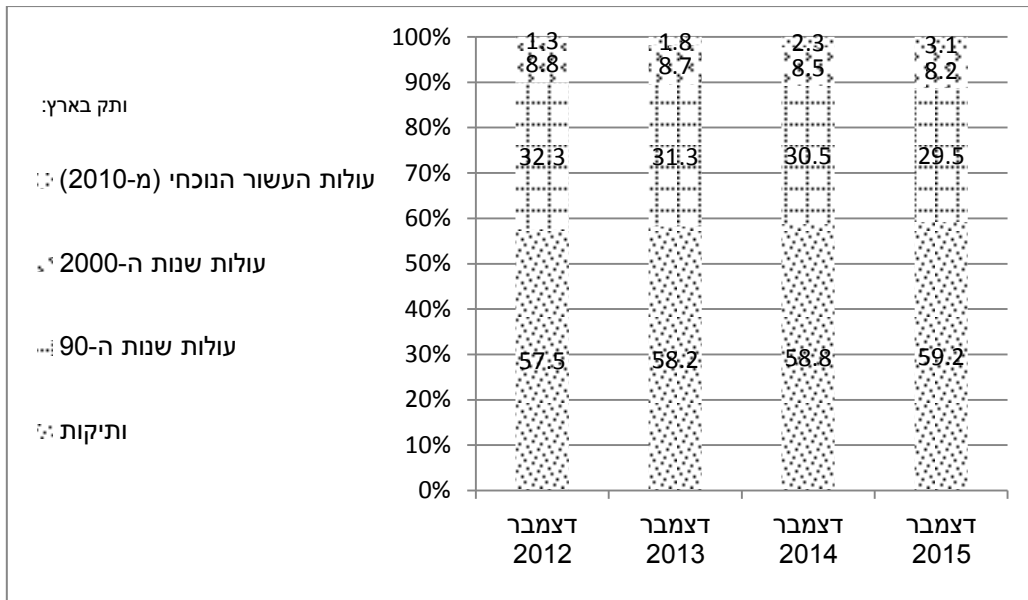
תרשים 24

מטפלות ישראליות לפי גיל, 2012-2015

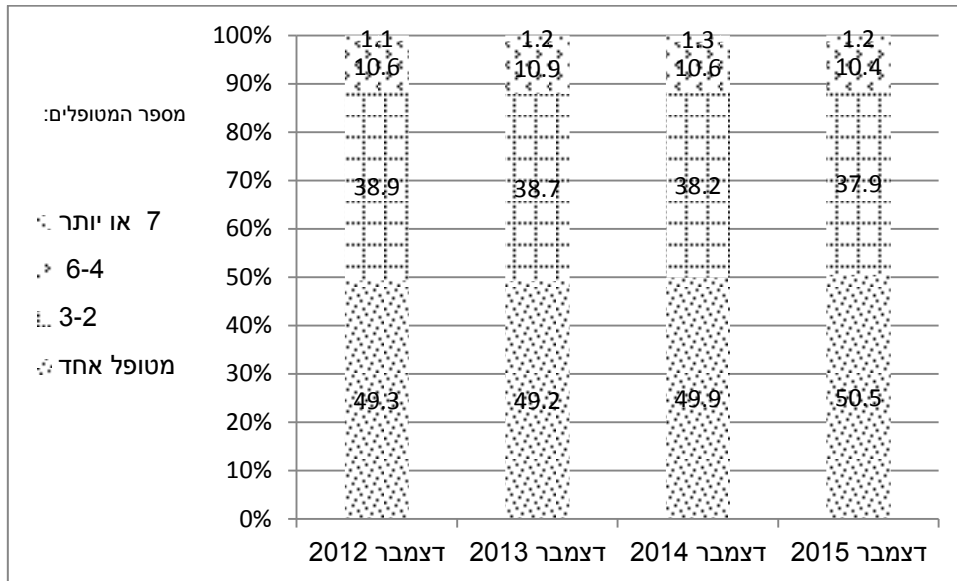
תרשים 25

מטפלות ישראליות לפי ותק בארץ, 2012-2015

תרשים 26

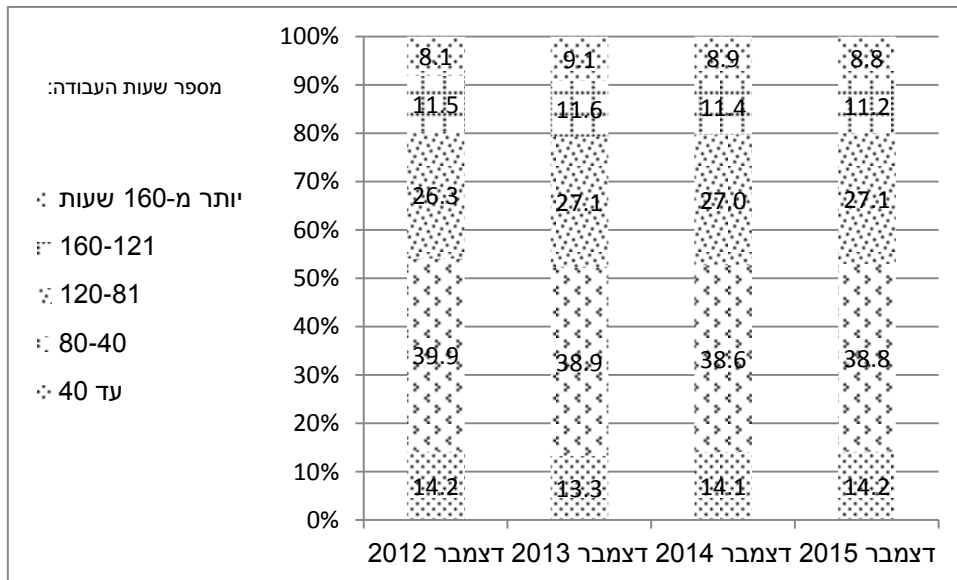
מטפלות ישראליות לפי מספר המטופלים בחודש, 2015-2012

כמחצית מן המטפלות עסקו בטיפול בזכאים עד 80 שעות בחודש (תרשים 27), וזו עדות לאופי העבודה בתחום – חלקית, אולי בגלל הקושי הפיזי שלה והגיל הגבוה של רבות מהן.

תרשים 27

מטפלות ישראליות לפי מספר שעות העבודה בחודש, 2015-2012

חברות הסיעוד

השירות העיקרי הניתן במסגרת גמלת הסיעוד הוא טיפול אישי בבית. כ-99% מן הזכאים לגמלה בעין (שירותים) בדצמבר 2015 קיבלו שירות זה, והם מהווים כ-99% מכלל הזכאים לגמלת סיעוד. ההוצאה על טיפול אישי בבית היוותה כ-94% מכלל ההוצאה על הגמלאות בעין.

הטיפול בבית סופק על ידי 116 נותני שירותים – 69 חברות פרטיות ו-47 מלכ"רים. החברות הפרטיות טיפלו בכ-74% מהזכאים לטיפול וסיפקו כ-74% מהשעות (לוח 4).

לוח 4

חברות סיעוד – נתונים כלליים, 2015

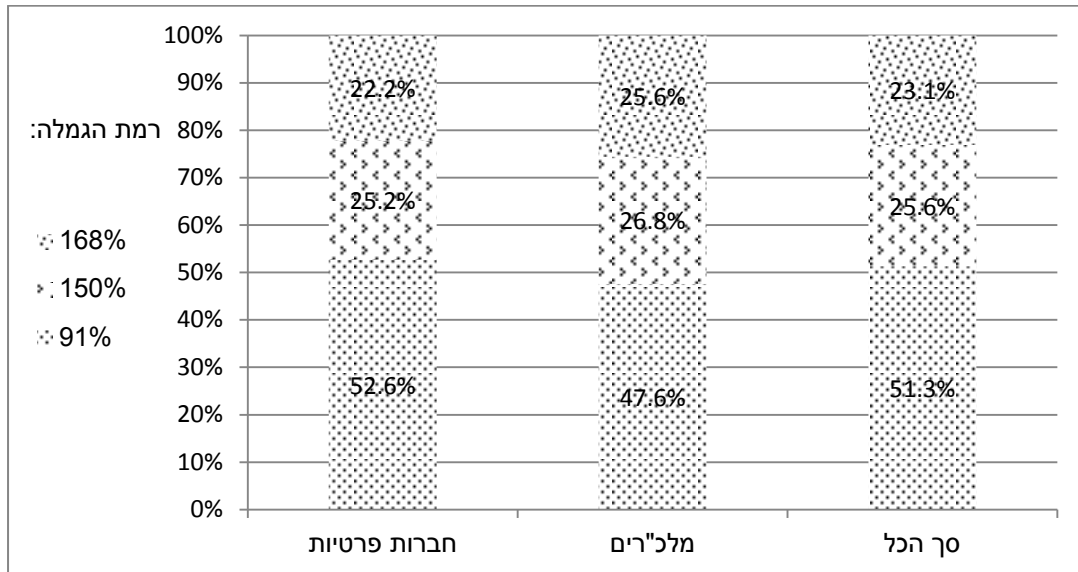
שעות טיפול		מטופלים		חברות		
מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	
8,817,578	100.0	*152,160	100.0	116	100.0	סך הכל
6,515,051	73.9	112,128	73.7	69	59.5	חברות פרטיות
2,302,527	26.1	40,032	26.3	47	40.5	מלכ"רים

* 4,387 זכאים לא קיבלו שירותי סיעוד בדצמבר 2015 או שחברות הסיעוד עדיין לא הגישו בעבורם לביטוח הלאומי חשבוניות לתשלום עד מועד בדיקת הנתונים (יולי 2016) או שהחשבוניות לא התקבלו בשל טעויות פרוצדורליות.

חלקם של הזכאים לאחת משתי רמות הגמלה הגבוהות גבוה יותר בקרב המלכ"רים לעומת חלקם בחברות הפרטיות – 52.4% לעומת 47.4% (תרשים 28). 6.0% מן הזכאים שקיבלו טיפול מחברות פרטיות קיבלו מחצית הגמלה (בגלל מבחן הכנסות) לעומת 6.3% מן הזכאים שקיבלו טיפול ממלכ"רים.

אחדות מחברות הסיעוד פועלות בכל הארץ, אחרות פועלות בחלק מאזורי הארץ, ויש המתרכזות באזור אחד. מספר החברות שפעלו באזור של סניף הביטוח הלאומי נע בין 18 בסניף טבריה ל-38 בסניף פתח תקוה. בכל הסניפים מספר החברות הפרטיות שפעלו היה גדול ממספר המלכ"רים (לוח 5).

מקבלי טיפול בבית לפי רמת הגמלה וסוג החברה, 2015

החברות הפרטיות והמלכ"רים נבדלים ביניהם בהיקף הפריסה האזורית: 31 מ-51 המלכ"רים פעלו בסניף אחד של המוסד (ו-11 האחרים בשני סניפים), בעוד רק 11 מהחברות הפרטיות התרכזו בסניף אחד של המוסד. מספר הסניפים שבהם פעלו החברות הפרטיות היה בממוצע 7.5 והחציון – 6, ובמלכ"רים 2.7 ו-1 בהתאמה.

סניפי הביטוח הלאומי נבדלים ביניהם בשיעורי הזכאים שקיבלו טיפול בבית ובשיעורי שעות הטיפול בכלל השעות שסופקו על ידי חברות פרטיות לעומת מלכ"רים (לוחות 6-7). רק בסניף בני ברק שיעור המקבלים ושיעור השעות שסופקו על ידי מלכ"רים היו גבוהים יותר מאלו של חברות פרטיות.

לוח 5

חברות הסיעוד לפי סניף הביטוח הלאומי, 2015

מלכ"רים	חברות פרטיות	סך הכל	סניף
7	31	38	פתח תקוה
8	29	37	רחובות
8	28	36	רמת גן
9	27	36	רמלה
5	28	33	חולון
5	28	33	כפר סבא
5	26	31	יפו
5	26	31	ראשון לציון
7	24	31	חיפה
4	26	30	תל אביב
5	25	30	בני ברק
6	22	28	חדרה
7	21	28	נתניה
3	24	27	נהריה
7	19	26	ירושלים
7	18	25	נצרת
4	20	24	אשדוד
6	18	24	קריות
5	16	21	עפולה
3	17	20	אשקלון
3	17	20	כרמיאל
5	14	19	באר שבע
3	15	18	טבריה

לוח 6

מקבלי טיפול בבית לפי סניף הביטוח הלאומי וסוג החברה, 2015

מקבלים טיפול באמצעות מלכ"רים	מקבלים טיפול באמצעות חברות פרטיות		סניף
	מספרים	כאחוז מכלל המקבלים	
196	88.2%	1,460	כרמיאל
1,038	83.1%	5,091	אשדוד
1,335	80.6%	5,546	כפר סבא
1,316	79.9%	5,240	קריות
2,396	78.0%	8,497	באר שבע
3,385	77.7%	11,785	ירושלים
1,852	77.5%	6,388	יפו
1,491	77.4%	5,112	חדרה
1,786	77.3%	6,073	תל אביב
1,167	77.1%	3,921	ראשון לציון
1,319	76.0%	4,166	אשקלון
1,805	75.4%	5,538	חיפה
1,812	73.6%	5,043	חולון
1,094	72.9%	2,937	נהריה
2,329	71.8%	5,934	נתניה
1,671	69.4%	3,797	נצרת
1,984	68.3%	4,283	רמלה
2,407	68.1%	5,146	פתח תקוה
3,090	66.2%	6,052	רחובות
1,347	64.4%	2,437	עפולה
2,558	64.4%	4,625	רמת גן
1,570	62.1%	2,575	טבריה
1,099	40.2%	740	בני ברק

שעות טיפול בבית לפי סניף הביטוח הלאומי וסוג החברה, 2015

שעות ממלכ"רים	שעות מחברות פרטיות		סניף
	כאחוז מכלל השעות	מספרים	
10,523	88.8%	83,791	קרמיאל
59,140	82.9%	286,302	אשדוד
75,750	82.2%	349,056	כפר סבא
73,282	80.0%	292,442	קריות
84,951	78.0%	302,064	חדרה
137,126	77.9%	483,406	באר שבע
69,859	77.6%	242,443	ראשון לציון
193,382	77.3%	658,546	ירושלים
113,581	77.3%	386,688	יפו
107,323	77.0%	358,386	תל אביב
99,166	75.9%	311,776	חיפה
75,156	75.7%	234,647	אשקלון
109,275	73.6%	304,822	חולון
63,360	72.4%	166,154	נהריה
135,017	71.7%	342,452	נתניה
88,237	70.6%	211,993	נצרת
115,540	69.2%	259,385	רמלה
140,223	68.8%	308,566	פתח תקוה
175,482	66.1%	342,226	רחובות
145,971	64.7%	267,420	רמת גן
79,653	63.4%	137,804	עפולה
85,016	62.7%	142,941	טבריה
65,516	38.9%	41,742	בני ברק

נספח לוחות

לוח 8

זכאים לפי מין ורמת הגמלה, 2015

גברים			נשים			רמת הגמלה
זכאים שנגרעו	זכאים חדשים	כלל הזכאים	זכאיות שנגרעו	זכאיות חדשות	כלל הזכאיות	
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	סך הכל
3.1%	8.2%	3.6%	3.9%	7.5%	2.8%	45.5%
2.5%	2.5%	2.5%	1.3%	1.4%	1.4%	75%
3.6%	2.4%	2.7%	1.8%	1.5%	1.5%	84%
31.4%	63.3%	43.8%	39.7%	71.6%	47.6%	91%
24.7%	11.6%	23.3%	21.9%	9.3%	23.5%	150%
34.6%	12.0%	24.2%	31.4%	8.7%	23.2%	168%

לוח 9

זכאים לפי רמת הגמלה ומין, 2015

סך הכל	רמת הגמלה						
	168%	150%	91%	84%	75%	45.5%	
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	כלל הזכאים
69.4%	68.5%	69.6%	71.2%	55.9%	56.6%	64.3%	נשים
30.6%	31.5%	30.4%	28.8%	44.1%	43.4%	35.7%	גברים
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	זכאים חדשים
63.6%	55.9%	58.4%	66.4%	52.7%	49.3%	61.4%	נשים
36.4%	44.1%	41.6%	33.6%	47.3%	50.7%	38.6%	גברים
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	זכאים שנגרעו
64.5%	62.2%	61.7%	69.6%	47.3%	48.7%	69.4%	נשים
35.5%	37.8%	38.3%	30.4%	52.7%	51.3%	30.6%	גברים

לוח 10

זכאים לפי מין וגיל, 2015

גיל	גברים			נשים		
	זכאים שנגרעו	זכאים חדשים	כלל הזכאים	זכאיות שנגרעו	זכאיות חדשות	כלל הזכאיות
סך הכל	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
עד 64	0.0%	0.0%	0.0%	3.3%	6.2%	1.3%
69-65	4.1%	9.1%	2.7%	10.8%	14.5%	6.0%
74-70	10.3%	15.3%	9.1%	11.8%	15.8%	9.2%
79-75	18.5%	23.7%	18.5%	17.3%	24.4%	17.9%
84-80	21.5%	24.5%	24.0%	17.9%	21.5%	24.1%
89-85	23.0%	18.5%	25.1%	19.2%	13.1%	23.9%
90 ויותר	22.7%	9.0%	20.7%	19.8%	4.5%	17.5%

לוח 11

זכאים לפי ותק בישראל ורמת הגמלה, 2015

סך הכל	רמת גמלה						
	168%	150%	91%	84%	75%	45.5%	
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	כלל הזכאים
74.8%	80.1%	76.1%	68.1%	98.2%	98.5%	98.2%	ותיקים
25.2%	19.9%	23.9%	31.9%	1.8%	1.5%	1.8%	עולים
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	זכאים חדשים
74.6%	75.9%	77.2%	70.2%	97.5%	98.1%	97.8%	ותיקים
25.4%	24.1%	22.8%	29.8%	2.5%	1.9%	2.2%	עולים
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	זכאים שנגרעו
74.3%	77.2%	73.1%	67.5%	98.0%	97.7%	96.7%	ותיקים
25.7%	22.8%	26.9%	32.5%	2.0%	2.3%	3.3%	עולים

לוח 12

זכאים לפי בעלות על היתר להעסקת מטפל זר ורמת הגמלה, 2015

סך הכל	רמת גמלה						
	168%	150%	91%	84%	75%	45.5%	
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	כלל הזכאים
74.9%	45.9%	63.9%	97.2%	30.9%	42.9%	88.7%	חסרי היתר
25.1%	54.1%	36.1%	2.8%	29.1%	57.1%	11.3%	בעלי היתר
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	זכאים חדשים
96.1%	88.1%	91.0%	99.0%	75.6%	77.1%	96.5%	חסרי היתר
3.9%	11.9%	9.0%	1.0%	24.4%	22.9%	3.5%	בעלי היתר
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	זכאים שנגרעו
70.3%	47.1%	62.3%	97.8%	31.0%	37.3%	91.3%	חסרי היתר
29.7%	52.9%	37.7%	2.2%	69.0%	62.7%	8.7%	בעלי היתר

לוח 13

זכאים לפי מין וקבלת השלמת הכנסה, 2015

סך הכל	קיבלו השלמת הכנסה	לא קיבלו השלמת הכנסה	
100.0%	33.3%	66.6%	כלל הזכאים
100.0%	35.5%	64.5%	נשים
100.0%	28.6%	71.4%	גברים
100.0%	29.3%	70.7%	זכאים חדשים
100.0%	31.2%	68.8%	נשים
100.0%	25.8%	74.2%	גברים
100.0%	33.0%	67.0%	זכאים שנגרעו
100.0%	35.6%	64.4%	נשים
100.0%	28.3%	71.7%	גברים

לוח 14

זכאים שנגרעו לפי מין וסיבת היציאה, 2015

סך הכל	גברים	נשים	סיבת היציאה
100.0%	100.0%	100.0%	סך הכל
62.2%	74.5%	55.5%	נפטרו
10.5%	9.4%	11.0%	עברו למוסד
23.4%	13.0%	29.1%	תום זכאות זמנית
4.0%	3.1%	4.5%	אחרים

לוח 15

נשים שנגרעו לפי סיבת היציאה וגיל, 2015

סך הכל	אחרים	תום זכאות זמנית	עברו למוסד	נפטרו	גיל
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	סך הכל
3.3%	2.1%	9.0%	0.4%	0.9%	עד 64
10.8%	9.2%	25.9%	2.7%	4.6%	69-75
11.8%	9.5%	24.6%	5.6%	6.4%	74-79
17.3%	17.1%	27.1%	14.6%	12.7%	79-84
17.9%	23.7%	11.4%	21.7%	20.1%	84-89
19.2%	21.2%	1.9%	29.4%	26.1%	89-90
19.8%	17.3%	0.1%	25.5%	29.1%	90 ויותר

לוח 16

גברים שנגרעו לפי סיבת היציאה וגיל, 2015

סך הכל	אחרים	תום זכאות זמנית	עברו למוסד	נפטרו	גיל
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	סך הכל
4.1%	4.8%	15.8%	1.3%	2.3%	עד 69
10.3%	9.9%	28.0%	7.8%	7.5%	74-79
18.5%	17.6%	33.9%	18.0%	15.9%	79-84
21.5%	19.0%	17.8%	24.3%	21.8%	84-89
23.0%	25.9%	4.3%	28.5%	25.5%	89-90
22.7%	22.7%	0.3%	20.0%	27.0%	90 ויותר

לוח 17

נשים שנגרעו לפי סיבת היציאה – גיל ממוצע וחציוני, 2015

גיל חציוני	גיל ממוצע	סיבת היציאה
82.00	81.44	סך הכל
86.00	85.05	נפטרו
85.83	85.01	עברו למוסד
73.17	73.12	תום זכאות זמנית
82.67	81.83	אחרות

לוח 18

גברים שנגרעו לפי סיבת היציאה – גיל ממוצע וחציוני, 2015

גיל חציוני	גיל ממוצע	סיבת היציאה
84.08	83.76	סך הכל
85.42	85.05	נפטרו
84.71	84.26	עברו למוסד
75.79	75.96	תום זכאות זמנית
84.50	83.83	אחרים

Abstract

In December 2015 162,200 elderly women and men received long-term care benefits. The annual expenditure ran to approximately 5.3 billion NIS.

About 16.1% of the elderly women and men received the long-term care benefit in 2015 - approximately 69% of them were women. Their age distribution as compared with that of the elderly population in general indicates that they tended to be older.

This publication presents the characteristics of all long-term care beneficiaries in 2015, newly eligible ones and those that were deducted in that year according to various criteria, such as benefit levels, sex and age, economic situation, length of stay in the country and employment of a formal caregiver.

In 2008 assessment of dependence began to be made in additional ways: by geriatricians and according to medical documents and appeals committees. By the end of 2015 for about 6% of beneficiaries, level of dependence was not determined by NII assessment in their homes.

In December 2015 more than 79,000 Israeli paid caregivers provided personal home care to long-term care beneficiaries. The overwhelming majority of paid caregivers were female and more than half of them were over the age of 50.

In December 2015, 116 service providers administered personal care hours in the homes of persons entitled to benefits. Sixty nine private companies provided 74% of the hours while 47 non-profit organisations delivered 26% of them.

National Insurance Institute

Research and Planning Administration

Aspects of Long-Term Care Insurance 2015

Sharon Asiskovitch

Jerusalem, January 2017